

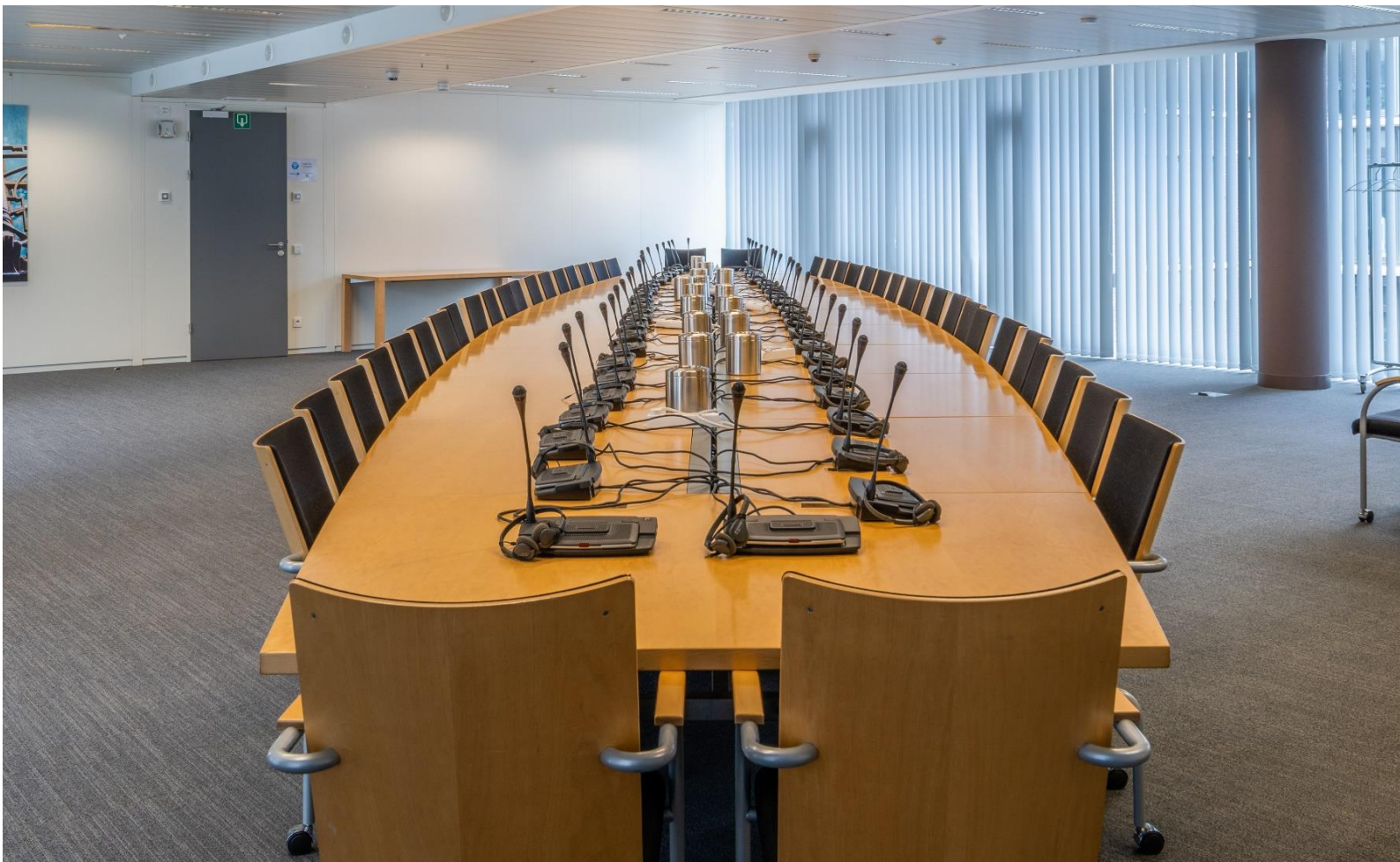

Conseil supérieur
de la Justice
Hoge Raad
voor de Justitie

JAARVERSLAG 2021

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE

23 NOVEMBER 2022

Jaarverslag 2021

Verslag goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie op 23 november 2022.

Il existe aussi une version française du présent rapport.
Er bestaat ook een Franstalige versie van dit verslag.

U kan dit verslag raadplegen of downloaden op de website van de HRJ

Hoge Raad voor de Justitie

IJzerenkruisstraat 67
B-1000 Brussel

Tel: +32 (0)2 535 16 16

hrj.be

INHOUDSTAFEL

1. INLEIDING	1
1.1. SAMENSTELLING	3
1.2. ORGANISATIE.....	3
2. BELEID	5
3. LOOPBAAN	7
3.1. EXAMENS	9
3.1.1. Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage	9
3.1.2. Examen inzake beroepsbekwaamheid	9
3.1.3. Mondeling evaluatie-examen	10
3.1.4. Examen dat toegang verleent tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer	11
3.1.5. Beleid, evoluties en perspectieven.....	11
3.2. BENOEMINGEN EN AANWIJZINGEN	17
3.2.1. Inleiding	17
3.2.2. Kerncijfers.....	19
3.2.3. Tendensen en evoluties.....	29
3.2.4. Beleid en aanbevelingen	35
3.3. VORMING	39
4. ADVIES EN AANBEVELINGEN	41
4.1. ADVIES VAN 22 MAART 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE MAATREGELEN VAN BESTUURLIJKE POLITIE TIJDENS EEN EPIDEMISCHE NOODSITUATIE	42
4.2. ADVIES VAN 3 MEI 2021 OVER HET WETSVORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING WAT BETREFT DE AUDIOVISUELE OPNAME VAN EEN VERHOOR.....	42
4.3. ADVIES VAN 4 JUNI 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE WIJZIGING VAN ARTIKEL 186, §1, VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK INZAKE HET ZAAKVERDELINGSREGLEMENT	43
4.4. ADVIES VAN 15 SEPTEMBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN INZAKE RECHTERLIJKE ORGANISATIE EN TOT INVOERING VAN HET PARKET VOOR DE VERKEERSVEILIGHEID.....	44
4.5. ADVIES VAN 6 OKTOBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN INZAKE RECHTERLIJKE ORGANISATIE II	44
4.6. ADVIES VAN 15 DECEMBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE REGELS VOOR DE BEZOLDIGING, DE KOSTEN EN DE BUITENGEWONE AMBTSVERRICHTINGEN VAN DE BEWINDVOERDERS	45
5. TOEZICHT	46
5.1. KLACHTEN.....	47
5.1.1. Welke klachten behandelt de HRJ?.....	47
5.1.2. Procedure	48
5.1.3. Klachten in 2021.....	48
5.1.4. Gegronde klachten in 2021.....	49

5.1.5. Voor meer details (nauwkeurigere cijfers, samenvattingen van de geground verklaarde klachten)	50
5.2. AUDITS EN BIJZONDERE ONDERZOEKEN	50
5.2.1. Verslag van 29 april 2021 van de audit over de evaluatie van magistraten binnen de ondernemingsrechtbank	50
5.2.2. Verslag van 30 juni 2021 van de audit "Covid-19-crisis: Impact op de rechtzoekende en aanpak van de rechterlijke orde"	51
5.2.3. Opvolgingsverslag van 28 oktober 2021 van de audit van de verandering in het parket Namen (afdelingen Namen en Dinant)	52
6. INTERNATIONAAL	53
6.1. COVID-19-PANDEMIE	54
6.2. OPRICHTING INTERNATIONALE CEL	54
6.3. JUMELAGE DIE DE 'CONSEIL SUPÉRIEUR DU POUVOIR JUDICIAIRE' VAN MAROKKO MOET VERSTERKEN	54
6.4. ACTIVITEITEN VAN HET EUROPEES NETWERK VAN HOGE RADEN – ENCJ	55
6.5. ACTIVITEITEN VAN HET EUROPEES NETWERK VAN JUSTITIËLE INSPECTIEDIENSTEN - RESIJ.....	55
6.6. INTERNATIONAAL WEBINAR VAN DE "JUDICIAL COMMISSION OF INDONESIA"	56
7. LEDEN EN PERSONEEL.....	57
7.1. LEDEN	58
7.2. PERSONEEL	59
8. REKENINGEN	61
8.1. DUBBELE BOEKHOUDING.....	62
8.2. INTERNE EN EXTERNE CONTROLE.....	62
8.3. UITGAVEN 2021.....	62
9. BIJLAGE – MEERJARENPLAN 2021-2024.....	64

1. | INLEIDING

Sinds 2000 ijvert de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) voor een betere werking van de rechterlijke orde en verricht hiertoe activiteiten op de volgende gebieden, overeenkomstig artikel 151 van de grondwet en hoofdstuk Vbis van het Gerechtelijk Wetboek:

- **Loopbaan (Titel III van dit verslag):** De HRJ organiseert de examens voor de magistratuur en draagt magistraten voor ter benoeming door de minister van Justitie. De HRJ selecteert en draagt de kandidaten voor met het oog op hun aanwijzing in de functies van korpschef van de gerechtelijke organisatie. De HRJ stelt de standaardprofielen voor die functies vast.
- **Adviezen (Titel IV):** De HRJ neemt initiatieven en geeft adviezen ter verbetering van de werking van justitie, ten behoeve van de burger.
- **Controle (Titel V):** De HRJ voert externe controle uit op de werking van de rechterlijke orde, via audits, bijzondere onderzoeken en de behandeling van klachten over deze werking. Wanneer de HRJ een klacht gegrond verklaart, kan hij zowel aanbevelingen die het gerezen probleem moeten oplossen, als voorstellen die de algemene werking van de rechterlijke orde moeten verbeteren tot de betrokken instanties en de minister van Justitie richten.

De HRJ maakt geen deel uit van een van de drie gestelde machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht) en oefent zijn bevoegdheden in volle onafhankelijkheid uit.

In 2021 maakte de HRJ de winnaars bekend van de essaywedstrijd over de toekomstige uitdagingen van justitie voor studenten van het hoger onderwijs. Deze wedstrijd was één van de activiteiten ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de HRJ die ondanks de Covid-19-pandemie is kunnen doorgaan. Na beraadslaging heeft de jury twee winnaars geselecteerd van wie de essays gepubliceerd zijn op de [website](#) van de HRJ:

Nederlandstalig:

"Als muren konden spreken... Een blik op partnergeweld" - Astrid Briones Solorzano, Kenza De Colvenaer, Kim Van der borght, Magalie De Ruysser – studenten Universiteit van Antwerpen - U kan het essay hiernaast lezen: [Als-muren-konden-spreken-een-blik-op-partnergeweld.pdf](#)

Franstalig:

"Intelligence artificielle et justice : un respect des droits de l'homme par un robot est-il possible ?" – Mehdi Amine - student Université Saint-Louis - U kan het essay hiernaast lezen: [Intelligence-artificielle-et-justice-un-respect-des-droits-de-l'homme-par-un-robot-est-il-possible.pdf](#)

1.1. SAMENSTELLING

De HRJ telt **44 leden** die de **algemene vergadering** ervan vormen en die zijn onderverdeeld in een Nederlandstalig college en een Franstalig college.

Elk college telt:

- elf magistraten die door hun gelijken worden verkozen en die bij de HRJ worden aangewezen volgens de door de wet bepaalde regels van territoriale vertegenwoordiging (niveau van het rechtsgebied van het hof van beroep) en van categoriale vertegenwoordiging (zetel, openbaar ministerie, hoger beroep);
- elf niet-magistraten die door de Senaat worden aangewezen wegens hun beroepservaring van minstens tien jaar die nuttig is voor de opdracht van de HRJ (4 advocaten, 3 hoogleraren aan een universiteit of een hogeschool, 4 leden uit het maatschappelijk middenveld). De groep niet-magistraten telt per college ten minste vier leden van elk geslacht.

De leden zetelen op de HRJ voor een **periode van vier jaar** vanaf hun installatie. Ze leggen geen verantwoording af aan een externe instantie, maar enkel aan de eigen algemene vergadering.

1.2. ORGANISATIE

Vier leden – een lid-magistraat en een lid-niet-magistraat uit elk taalcollege – worden door de algemene vergadering verkozen om het **Bureau van de HRJ** te vormen. De leden van het Bureau oefenen een voltijdse functie uit binnen de HRJ, terwijl de andere HRJ-leden er zitting houden naargelang de werkzaamheden die er worden verricht.

Het **voorzitterschap van de HRJ** wordt gedurende het vierjarig mandaat afwisselend uitgeoefend door elk van de vier bureauleden van de HRJ voor een termijn van een jaar.

Binnen elk taalcollege van de HRJ zijn twee commissies ingericht:

- een **benoemings- en aanwijzingscommissie** (BAC), samengesteld uit 14 leden (7 magistraten en 7 niet-magistraten), die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel III Loopbaan**,
- een **advies- en onderzoekscommissie** (AOC), samengesteld uit 8 leden (4 magistraten en 4 niet-magistraten), die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel IV Advies** en **Titel V Controle**.

Elke commissie wordt voorgezeten door het bureaulid van de HRJ dat er deel van uitmaakt.

Voor de uitoefening van enkele van hun bevoegdheden zetelen de respectievelijke Nederlandstalige en Franstalige commissies samen. We spreken dan van de **Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie** en de **Verenigde advies- en onderzoekscommissie**.

Samenstelling van het Bureau en de Commissies

Bureauleden: Vanessa de FRANCOUEN, Valerie DELFOSSE, Lucia DRESER, Frank FRANCEUS.

Leden van de **Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:** Lucia DRESER, voorzitter, Joke BAECK, Carl BERGEN, Filip CLAES, Els HERREGODTS, Chantal LANSSENS, Walter MULS, Nick PEETERS,

Gunter STEVENAERT, Piet TAELEMAN, Pierre THIRIAR, Bernard TILLEMANN, Daniel VAN DEN BOSSCHE en Charlotte VERHAEGHE, leden.

Leden van de **Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie**: Frank FRANCEUS, voorzitter, Sonja BECO, Jorn DANGREAU, Isabelle DE TANDT, Saskia KERKHOF, Bruno LIETAERT, Hilde MELOTTE en Ben PIETERS, leden.

Leden van de **Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie**: Vanessa de FRANCOUEN, voorzitter, Jean-Baptiste ANDRIES, Najat ARBIB, Catherine BADOT, Jean-Michel DEMARCHE, Pedro FERREIRA MARUM, Xavier GHUYSEN, Elvira HEYEN, Philippe LAMBRECHT, Eric LEMMENS, Emmanuel MATHIEU, Julien MOINIL, Pierre NICAISE en André RISOPOULOS, leden.

Leden van de **Franstalige advies- en onderzoekscommissie**: Valerie DELFOSSE, voorzitter, Françoise COLLIN, André DELHEZ, Joseph GEORGE, Christine GUILLAIN, Hervé LOUVEAUX, Florence REUSENS en Thierry WERQUIN, leden.

Beurtrol voor het voorzitterschap van de Hoge Raad en de Colleges

Het **voorzitterschap van de Hoge Raad** wordt achtereenvolgens bekleed door:

- het 1e jaar: Vanessa de FRANCOUEN,
- het 2e jaar: Lucia DRESER,
- het 3e jaar: Valerie DELFOSSE,
- het 4e jaar: Frank FRANCEUS.

Het voorzitterschap van het **Nederlandstalige College** wordt achtereenvolgens bekleed door:

- de eerste twee jaar: Frank FRANCEUS,
- de volgende twee jaar: Lucia DRESER.

Het voorzitterschap van het **Franstalige College** wordt achtereenvolgens bekleed door:

- de eerste twee jaar: Valerie DELFOSSE,
- de volgende twee jaar: Vanessa de FRANCOUEN.

2. | BELEID

De HRJ heeft de cruciale opdracht om het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen door bij te dragen aan een efficiëntere en effectievere justitie.

Naast de dagelijkse uitvoering van de activiteiten die hem bij wet zijn toevertrouwd, besliste de HRJ om zich per mandaat te richten op bepaalde thema's om verder bij te dragen tot het herstel van het vertrouwen van de burger.

De leden van het VIde mandaat keurden een nieuw meerjarenplan 2021-2024 goed met verschillende projecten gegroepeerd onder 4 programmathema's:

Programma 1 'Aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat en de selectieprocedures'

Programma 2 'Toegang tot Justitie'

Programma 3 'Verbetering van de werking van Justitie'

Programma 4 'Justitie opmeten'

De missie van de HRJ om het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen en bij te dragen tot een efficiënte en effectieve justitie vormt de rode draad doorheen deze programma's. Bij de uitvoering ervan wordt commissie-overschrijdend gewerkt in een mix van talen en professionele achtergronden zodat elke projectgroep een onderwerp vanuit meerdere invalshoeken aanpakt. Bij de ontwikkeling van al die projecten wordt ruimte gemaakt voor de betrokkenheid van belanghebbenden en voor overleg met andere actoren op het terrein uit respect voor de missie en bevoegdheden van elkeen en om dubbel werk te vermijden.

De aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat is een grote uitdaging voor de kwaliteit van de toekomstige rechtsbedeling. De HRJ komt in dit programma met nieuwe projecten en frisse ideeën om de aantrekkelijkheid van het ambt te verhogen. De eigen selectieprocedures worden tegen het licht gehouden, met bijzondere aandacht voor de selectie en evaluatie van korpschefs en voor een mogelijke uitbreiding van de selectiebevoegdheden.

Ook **de toegang tot justitie** blijft een belangrijk thema waarbij de HRJ de rechtzoekende centraal stelt. De verschillende digitaliseringsprojecten van de actoren op het terrein, de betaalbaarheid en verstaanbaarheid van justitie worden doorgelicht vanuit dit perspectief.

Binnen het ruime thema **verbetering van de werking van justitie** spitst de HRJ zich toe op de werking van de familierechtbanken en de aanpak van seksueel en intrafamiliaal geweld, voortbouwend op de initiatieven die onder het vorige mandaat werden opgestart. Ook binnen dit thema onderzoekt de HRJ de mogelijke meerwaarde van een centrum voor rechtbankvernieuwing, geïnspireerd door buitenlandse voorbeelden.

Tot slot verzamelt het vierde programmathema '**Justitie opmeten**' diverse projecten die focussen op datavergaring en -analyse om nieuwe inzichten in de werking van justitie aan te leveren. Als kers op de taart werpt de HRJ een kritisch oog op het actualiteitsgehalte van zijn eigen visie en missie en wordt het managementplan onder de loep genomen.

3. | LOOPBAAN

In België kan men in principe¹ alleen magistraat worden door te slagen voor een examen.

Er zijn drie soorten examens om *effectief magistraat* te worden: het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage, het examen inzake beroepsbekwaamheid en het mondelinge evaluatie-examen.

Om *plaatsvervangend* rechter en *plaatsvervangend* raadsheer te worden, moet de kandidaat eveneens slagen voor een examen.

Deze verschillende examens worden ingericht door de Hoge Raad voor de Justitie. Wie voor een magistratenexamen geslaagd is en desgevallend de stage doorlopen heeft, wordt niet automatisch magistraat. Een laureaat moet wachten tot een vacante plaats verschijnt in het *Belgisch Staatsblad*. Vanaf dat moment heeft de laureaat twintig dagen om zich kandidaat te stellen. De Hoge Raad voor de Justitie kiest de meest geschikte kandidaat en draagt hem of haar voor aan de Koning voor een benoeming in een vacature van magistraat of een aanwijzing in een mandaat van korpschef.

Zoals in alle sectoren van de samenleving staat het belang van een goede (na)vorming voor magistraten buiten kijf. De Hoge Raad voor de Justitie bepaalt de algemene richtlijnen voor de gerechtelijke stage en de permanente opleiding van de magistraten. Sinds 2008 wordt de opleiding niet meer verzorgd door de Hoge Raad, maar door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO).

¹ De enige uitzondering op deze regel is vervat in artikel 207, § 3, alinea 4 van het Gerechtelijk Wetboek. Dat bepaalt dat diegenen die beschikken over "ten minste vijftien jaar nuttige beroepservaring die blijkt geeft van gespecialiseerde kennis van het economisch, financieel of marktenrecht", kunnen benoemd worden tot raadsheren in het hof van beroep Brussel, die bij voorrang zitting nemen in het Marktenhof. Door een wetswijziging van 2016 werd dus een vierde toegangsweg tot de magistratuur gecreëerd die niet afhankelijk is van het slagen voor een examen dat de Hoge Raad voor de Justitie organiseert.

3.1. EXAMENS

3.1.1. Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage

Het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage is bedoeld voor jonge juristen met weinig beroepservaring (minimum twee jaar juridische ervaring) die snel een loopbaan als magistraat willen beginnen. Dit is een onrechtstreekse toegangspoort tot de magistratuur omdat de geslaagden eerst nog met succes een stage moeten doorlopen, voor ze kunnen solliciteren voor een vacante plaats.

Aantal deelnemers aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage tijdens het gerechtelijk jaar 2021-2022 (oproep tot kandidaatstelling bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 september 2021)²: 96 Nederlandstalige kandidaten en 75 Franstalige kandidaten.

35 Nederlandstalige kandidaten (of 36,5%) en 34 (of 45,3%) Franstalige kandidaten zijn geslaagd. In het *Belgisch Staatsblad* van 25 mei 2022 werd het aantal openstaande plaatsen voor gerechtelijke stagiairs met het oog op indiensttreding op 1 oktober 2022 bekendgemaakt: 37 Nederlandstalige plaatsen en 37 Franstalige plaatsen.

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	171	Aantal	69
Man	22%	Man	32%
Vrouw	78%	Vrouw	68%
Gem. leeftijd	31 jaar	Gem. leeftijd	30 jaar
Balie-ervaring	69%	Balie-ervaring	77%

3.1.2. Examen inzake beroepsbekwaamheid

Het examen inzake beroepsbekwaamheid kan worden beschouwd als een 'rechtstreekse' toegang tot de magistratuur. Dit examen is bedoeld voor ervaren juristen (minimum vier jaar juridische ervaring). De laureaten moeten een beroepservaring van ten minste vijf jaar kunnen doen gelden om nuttig te kunnen solliciteren voor een plaats bij het Openbaar Ministerie, en tien jaar voor een plaats bij de zetel.

Wie slaagt in dit examen ontvangt een getuigschrift van beroepsbekwaamheid dat zeven jaar geldig is.

In 2021 werd het (Nederlandstalig en Franstalig) examen inzake beroepsbekwaamheid eenmaal georganiseerd (de oproepen voor kandidaten werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 8 januari 2021 en 12 april 2021).

Aantal deelnemers aan dit examen:

- 160 Nederlandstalige kandidaten;
- 133 Franstalige kandidaten;
- 1 Duitse kandidaat.

²De rangschikking van de laureaten werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 11 juni 2021.

Aantal laureaten:

- 34 Nederlandstalige laureaten (een slaagpercentage van 21%);
- 35 Franstalige laureaten (een slaagpercentage van 26%) .

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	294	Aantal	69
Man	33%	Man	22%
Vrouw	67%	Vrouw	78%
Gem. leeftijd	39 jaar	Gem. leeftijd	36 jaar
Balie-ervaring	84%	Balie-ervaring	90%

3.1.3. Mondeling evaluatie-examen

Het mondelinge evaluatie-examen, dat gewoonlijk 'de derde toegangsweg' wordt genoemd, is bedoeld voor ervaren juristen.

Om te kunnen deelnemen moet men gedurende 20 jaar advocaat zijn geweest in hoofdberoep of minstens 15 jaar advocaat zijn geweest in hoofdberoep en minstens vijf jaar een functie hebben bekleed die een gedegen kennis van het recht vereist. Het mondelinge evaluatie-examen wordt tweemaal per jaar georganiseerd. De geslaagden kunnen zich gedurende drie jaar kandidaat stellen voor een vacante betrekking als magistraat, te rekenen vanaf de datum van de afgifte van hun machtiging.

Het aantal personen dat via deze weg tot de magistratuur kan toetreden, is per rechtsgebied beperkt tot 12%, naargelang het geval, van het totaal aantal vrederechters en rechters in de politierechtbank van het rechtsgebied van het hof van beroep (art. 187ter van het Gerechtelijk Wetboek), van het totaal aantal rechters bij de rechtbanken van eerste aanleg, de ondernemingsrechtbanken en de arbeidsrechtbanken gelegen in het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 191ter van het Gerechtelijk Wetboek) of van het totaal aantal substituut-procureurs des Konings en substituut-arbeidsauditeurs van het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 194ter van het Gerechtelijk Wetboek).

Dit examen werd grondig gewijzigd bij wet van 23 december 2021 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 december 2021 en in werking getreden op 9 januari 2022). We verwijzen hiervoor naar punt 3.1.5.

In 2021 waren er 10 Nederlandstalige en 11 Franstalige deelnemers aan het mondelinge evaluatie-examen.

Er slaagden 2 Nederlandstalige kandidaten (hetzij een slaagpercentage van 20%) en 6 Franstalige kandidaten (hetzij een slaagpercentage van 55%).

DEELNEMERS

Aantal	21
Man	38%
Vrouw	62%
Gem. leeftijd	53 jaar
Balie-ervaring	26 jaren

PROFIEL GESLAAGDEN

Aantal	8
Man	50%
Vrouw	50%
Gem. leeftijd	52 jaar
Balie-ervaring	25 jaren

3.1.4. Examen dat toegang verleent tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer

Dit examen, ingevoerd bij wet van 23 maart 2019³, wordt tweemaal per jaar georganiseerd. De laureaten kunnen zich gedurende een periode van zeven jaar na afgifte van hun getuigschrift van beroepsbekwaamheid kandidaat stellen voor een vacante plaats van plaatsvervangend rechter of plaatsvervangend raadsheer.

In het jaar 2021 namen 40 Nederlandstalige kandidaten en 37 Franstalige kandidaten deel aan het examen (de oproepen voor kandidaten werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 4 januari 2021 en 13 september 2021).

Er waren 14 Nederlandstalige laureaten (of een slaagpercentage van 35%) en 19 Franstalige laureaten (of een slaagpercentage van 51%).

DEELNEMERS

Aantal	77
Man	57%
Vrouw	43%
Gem. leeftijd	42 jaar
Gerechtigd recht	84%
Strafprocesrecht	16%
Balie-ervaring	14 jaren

PROFIEL GESLAAGDEN

Aantal	33
Man	70%
Vrouw	30%
Gem. leeftijd	39 jaar
Gerechtigd recht	88%
Strafprocesrecht	12%
Balie-ervaring	19 jaren

3.1.5. Beleid, evoluties en perspectieven

Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en examen inzake beroepsbekwaamheid

BELGISCH STAATSBLAD
HOGЕ RAAD VOOR DE JUSTITIE
[C – 2020/16416]
Bericht. — Werving van kandidaat-magistraten (Gerechtigd recht jaar 2020-2021). — Oproep tot de kandidaten. — Inschrijvingsprocedure langs elektronische weg

Het programma van het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd in 2021 werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 24 augustus 2020, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 2020. De programma's van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage voor het gerechtelijk jaar 2021-2022

werden bekrachtigd bij ministerieel besluit van 16 augustus 2021, dat op 6 september 2021 in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd.

³ Wet van 23 maart 2019 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie. (BS 29 maart 2019), in werking getreden op 1 januari 2020.

In verband met die programma's benadrukken we de volgende punten:

- Sinds 2013 worden het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd op een wijze die meer de nadruk legt op het '**kunnen**' van een kandidaat-magistraat, eerder dan op het 'kennen'. Deze examenvorm werd behouden voor de betrokken periode. Met deze examenvorm wordt onder meer gepeild naar het juridisch denkvermogen van de kandidaten, naar hun vermogen om een casus te analyseren en, rekening houdend met alle elementen die eigen zijn aan dat praktijkgeval, een (juridisch) correcte oplossing naar voren te schuiven die tevens een maatschappelijk effectieve oplossing is. Vanuit dit opzicht wordt van de kandidaten verwacht dat zij bij het formuleren van de (juridische) oplossing optimaal rekening houden met de specifieke en breed-maatschappelijke context die de casus kenmerkt.

De beide examens bestaan uit twee onderdelen, een schriftelijke proef en een mondelinge proef.

- **De psychologische testen**, die worden toevertrouwd aan externe experts, werden behouden in het kader van de examens inzake beroepsbekwaamheid in 2021 en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage van de zittijd 2021-2022. Deze testen kunnen cognitief-analytische testen en/of een persoonlijkheidsvragenlijst omvatten. De resultaten van deze testen worden gevalideerd tijdens een diepte-interview met de kandidaat en worden vervolgens neergeschreven in een rapport met het oog op de mondelinge proef. De psychologische proeven zijn erop gericht de examencommissie een beeld te verschaffen van bepaalde competenties waarover de kandidaten beschikken, dit in het licht van de vaardigheden die mogen verwacht worden van een magistraat (adequaat omgaan met macht, besluitvaardigheid, stressbestendigheid, enz.) en dienen dus ter voorbereiding van het mondelinge deel van het examen. De examenprogramma's bieden de juryleden de mogelijkheid om de resultaten van de psychologische proeven in aanmerking te nemen om de beslissing betreffende de kandidaat te motiveren.
- Sedert 2017 zijn de programma's voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage lichtjes gewijzigd wat het mondelinge examengedeelte betreft. Het is tevens mogelijk om de kandidaten te bevragen over '**het statuut en de deontologie van de magistraten**'. Het aspect 'deontologie' werd ingevoerd om tegemoet te komen aan de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa) had geformuleerd in het kader van de vierde evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs.
- Sinds de inwerkingtreding van de Potpourri V-wet⁴ is het aantal deelnames aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en aan het examen inzake beroepsbekwaamheid beperkt. Na **vijf vruchteloze** pogingen wordt een kandidaat uitgesloten van iedere verdere deelname. Het doel van deze maatregel is om beter voorbereide kandidaten voor de examens aan te trekken.

Mondeling evaluatie-examen

De wet van 23 december 2021 tot invoering van het parket voor de verkeersveiligheid en houdende diverse bepalingen inzake rechterlijke organisatie en justitie (Belgisch Staatsblad 30 december 2021), heeft enkele bepalingen inzake het mondelinge evaluatie-examen gewijzigd.

Artikel 191bis, §3 Ger. W. werd in die zin gewijzigd dat de geldigheidsduur van het getuigschrift dat aan de laureaten wordt uitgereikt voortaan zeven jaar geldig is en niet meer drie jaar. Vroeger kon men, indien men

⁴ Wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (BS 24 juli 2017), in werking getreden op 3 augustus 2017.

niet geslaagd was, pas ten vroegste na drie jaar opnieuw deelnemen aan dit examen. Deze beperking werd weggelaten en vervangen door een bepaling dat men voortaan maximaal vijf keer aan dit examen kan deelnemen. De wet voorziet ook enkele overgangsbepalingen. De nieuwe regels zijn van toepassing op de personen die na de inwerkingtreding van deze wet zijn geslaagd voor het mondelinge evaluatie-examen. Voor de personen die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn geslaagd voor het mondelinge evaluatie-examen, maar van wie het getuigschrift nog geldig is, wordt de geldigheidsduur van die machtiging met vier jaar verlengd, te rekenen van de datum waarop de machtiging oorspronkelijk zou verstrijken. Voor de toepassing van de regels inzake het aantal deelnames aan het mondelinge evaluatie-examen wordt uitsluitend rekening gehouden met de mondelinge evaluatie-examens die worden georganiseerd na de inwerkingtreding van deze wet.

Het aantal personen dat op basis van het mondelinge evaluatie-examen kan worden benoemd, werd door de nieuwe wet aangepast. De wijzigingen aangebracht aan de quota in de artikelen 187ter, 191ter en 194ter van het Gerechtelijk Wetboek zijn dezelfde. Op het niveau van het rechtsgebied van het hof van beroep en het arbeidshof wordt **het quotum van 12% uitgebreid tot 25%**, gecombineerd met een grens van 15% op nationaal niveau, in artikel 187ter Ger. W. voor de vrederechters of rechter in de politierechtbank, in artikel 191ter Ger. W., voor de rechters in de rechtbanken van eerste aanleg, de ondernemingsrechtbanken en de arbeidsrechtbanken, en, in artikel 194ter Ger. W., voor de substituut-procureurs des Konings en de substituut-arbeidsauditeurs. Ook hiervoor werden overgangsbepalingen voorzien. Deze wet voorziet dat de nieuwe quotabepalingen van toepassing zijn op vacatures gepubliceerd na de inwerkingtreding van deze wet.

Het examenprogramma van het mondelinge evaluatie-examen werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 24 augustus 2020, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 2020.

Examen dat toegang verleent tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer

In 2017 heeft de minister van Justitie aan de HRJ gevraagd een advies te verlenen over de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa ⁵) had geformuleerd in het kader van de Vierde Evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs en op de diverse voorstellen voor de implementatie van die aanbevelingen in de Belgische rechtsorde.

Het verzoek tot advies vanwege de minister had voornamelijk betrekking op de aanbevelingen op het vlak van de hervorming van de inschakeling van de plaatsvervangende rechters (*aanbeveling X.*).

In verband hiermee drong de GRECO aan op "*een hervorming van de voorwaarden om een beroep te doen op de plaatsvervangende rechters in artikel 87 van het Gerechtelijk Wetboek (en eventueel de plaatsvervangende magistraten in artikel 156bis van het Gerechtelijk Wetboek) die de functie van rechter of procureur moeten waarnemen (paragraaf 83)*".

In zijn advies, goedgekeurd door de algemene vergadering op 21 juni 2017⁶, herhaalt de HRJ de voorstellen die hij reeds had geformuleerd in zijn adviezen van 2006⁷ en 2011⁸, met name:

- De afschaffing van het thans van toepassing zijnde systeem van het beroep op de plaatsvervangende rechters;

⁵ GRECO is een orgaan van de Raad van Europa. Zie: www.coe.int/en/web/greco.

⁶ <https://hrj.be/nl/publicaties/2017/advies-over-de-aanbevelingen-van-de-groep-van-staten-tegen-corruptie-greco-aan-belgie-in-het-kader-van-de-vierde-evaluatiecyclus-gericht-op-de-preventie-van-corruptie-van-parlementsleden-rechters-en-p>

⁷ <https://hrj.be/nl/publicaties/2006/ambtshalve-advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>.

⁸ <https://hrj.be/nl/publicaties/2011/advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>

- Bij gebrek aan afschaffing, de invoering van een globale hervorming, die de volgende maatregelen inhoudt:
 - Uitzonderlijk en beperkt beroep op plaatsvervangende rechters/raadsheren, gericht op de tijdelijke vervanging van rechters wanneer zij verhinderd zijn of wanneer de bezetting niet volstaat om de rechtbank samen te stellen.
 - Onmogelijkheid voor plaatsvervangende rechters/raadsheren om leden van het Openbaar Ministerie te vervangen.
 - Invoeren van een toegangsexamen door de HRJ.
 - Invoeren van een verplichte basisopleiding, met inbegrip van de regels inzake deontologie.
 - Verbod voor plaatsvervangende rechters/raadsheren om zitting te nemen tijdens een terechtzitting in de loop waarvan zij rechtstreeks of via een tussenpersoon optreden als raadsman voor de partijen die betrokken zijn in een geschil.

De wet van 23 maart 2019 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie⁹ behoudt het systeem van plaatsvervangende rechters en raadsheren, maar hervormt het zoals hoger vermeld.

Het programma van het examen dat toegang geeft tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadshere werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 17 januari 2020¹⁰. De proeven hebben betrekking op de kennis van de rechtspleging (gerechtelijk recht of strafprocesrecht, naargelang de keuze van de kandidaat).

Het nieuwe stelsel is in werking getreden op 1 januari 2020.

Sensibiliseren en informeren

De Hoge Raad voor de Justitie was opnieuw aanwezig op de **jobinfo beurzen** die de universiteiten voor de studenten rechten organiseren. Op die jobinfo beurzen kregen de aanwezigen informatie over de examens die de Hoge Raad voor de Justitie organiseert en over de loopbaanmogelijkheden binnen de magistratuur.

Zo kan bij potentiële kandidaten die anders misschien moeilijk kunnen worden bereikt, de interesse voor een loopbaan in de magistratuur gericht en prospectief worden gewekt. Studenten bewust maken van hun mogelijke toekomst binnen de magistratuur, is een investering die behouden moet blijven.

Een opvallende vaststelling bij de laatstejaarsstudenten is hun interesse voor een loopbaan als **parketmagistraat**, alsook voor de specifieke mandaten van **onderzoeksrechter** en van **jeugdrecht**.

Net zoals de voorgaande jaren hebben de benoemingscommissies **algemene infosessies** via videoconferentie georganiseerd voor de kandidaten die voor de examens zijn ingeschreven. Daarin werden vooral de examenprogramma's, de concrete modaliteiten van de examens en de verwachtingen van de jury's toegelicht.

⁹ BS van 29 maart 2019.

¹⁰ Ministerieel besluit van 25 december 2019 houdende de bekrachtiging van het programma van het examen dat toegang verleent tot het ambt van plaatsvervangend rechter en van plaatsvervangend raadshere (BS 17 januari 2020).

Opdat de kandidaten zich optimaal zouden kunnen voorbereiden, zijn diverse **documenten beschikbaar op de website van de HRJ** zoals de powerpointpresentaties van de infosessies, enkele 'goede' examenkopijen van vorige jaren (Franstalige commissie) of een planning van de examens zodat (potentiële) kandidaten ruimschoots op voorhand kunnen inschatten op welke tijdstippen zij zich moeten vrijmaken voor de diverse proeven.

Bovendien werden voor de kandidaten die dit wensten **feedbacksessies** gehouden met diverse leden van de examenjury's.

Evoluties en vooruitzichten¹¹

Er waren minder inschrijvingen voor het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage 2021-2022 dan vorig jaar (220 inschrijvingen ten opzichte van 301 voor de zittijd 2020-2021, van 226 voor de zittijd 2019-2020, van 227 voor de zittijd 2018-2019, 258 voor de zittijd 2017-2018, 324 voor de zittijd 2016-2017, 382 voor de zittijd 2015-2016 en 463 voor de zittijd 2014-2015).

Dankzij een tweede oproep voor kandidaten voor het examen inzake beroepsbekwaamheid dat in 2021 werd georganiseerd, waren er 446 inschrijvingen, ten opzichte van 366 voor de twee zittijden 2020, 275 voor de eerste zittijd 2019, 242 voor de tweede zittijd 2019, 344 voor de zittijd 2018, 471 voor de zittijd 2017, 519 voor de zittijd 2016 en 552 voor de zittijd 2015. De genomen maatregelen (dubbele oproep tot de kandidaten of organisatie van een tweede examensessie) leiden sinds 2020 tot een heropleving van de inschrijvingen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid.

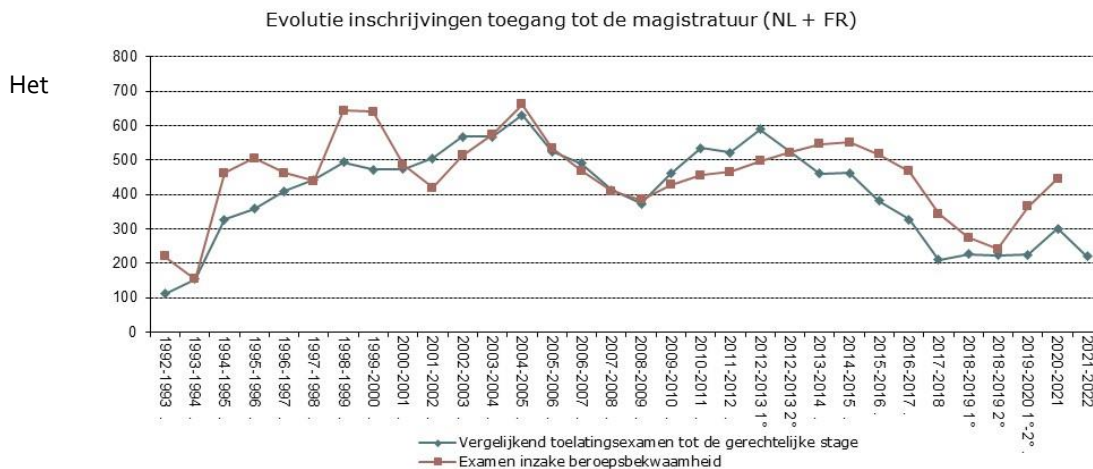
Omdat er geen verklaring was voor het sinds 2014 steevast quasi dalend aantal inschrijvingen voor de examens, heeft de Hoge Raad voor de Justitie in 2018 in samenwerking met OVB en OBFGE een **peiling**¹² georganiseerd bij 500 advocaten om inzage te krijgen in dit duidelijke gebrek aan interesse voor de magistratuur. Uit deze peiling is gebleken dat advocaten, ondanks de daling van de afgelopen jaren, nog steeds sterk geïnteresseerd zijn, met een uitgesproken voorkeur voor de zittende magistratuur. Toch is het zo dat steeds minder advocaten de stap naar de magistratuur zetten. Zowel ten noorden als ten zuiden van het land verklaren advocaten dat het intellectuele aspect en de belangrijke maatschappelijke rol van de magistraat het beroep aantrekkelijk maakt. Toch volstaan die elementen niet om de negatievere indruk te compenseren die de advocaten hebben van de dagelijkse uitoefening van de functie en meer bepaald van de omgeving, de arbeidsvoorwaarden en de financiële voorwaarden. Ook de talrijke hervormingen van de rechterlijke organisatie (beheersautonomie, mobiliteit, ...) lijken hen af te schrikken.

Aangezien potentiële kandidaten hierdoor afgeschrikt worden, moeten alle actoren en beleidsmakers, inclusief natuurlijk en vooral politici, grondig nadenken over manieren om de magistratuur, essentiële functie voor de goede en correcte organisatie van onze democratie, opnieuw aantrekkelijk te maken voor veelbelovende profielen.

¹¹ De cijfers weergegeven in dit onderdeel betreffen globale cijfers (Nederlandstalige + Franstalige kandidaten).

¹² De volledige resultaten van de peiling zijn beschikbaar op de website van de HRJ: <https://hrj.be/nl/nieuws/2018/15-het-jeugdrecht-nog-uit-te-leggen-aan-de-burger>.

De Hoge Raad voor de Justitie blijft bewustmakings- en voorlichtingsacties voeren om nieuwe kandidaat-magistraten aan te trekken.

merendeel van de deelnemers komt van de balie, zowel voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage (42%) als voor het examen inzake beroepsbekwaamheid (58%). Van de laureaten komt 45% van de balie voor het toelatingsexamen, terwijl het examen inzake beroepsbekwaamheid 51% advocaten aantrekt. De meeste deelnemers aan de examens zijn vrouwen (78% vrouwen tegenover 22% mannen voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 67% vrouwen tegenover 33% mannen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid). Het aantal geslaagden is als volgt verdeeld: we zien 68% vrouwen en 32% mannen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 78% vrouwen en 22% mannen die geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Die tendens (vervrouwelijking) zien we ook op Europees niveau.

Voor het mondelinge evaluatie-examen (derde weg) werd volgende verhouding vastgesteld: 50% van de laureaten zijn mannen en 50% zijn vrouwen.

De laureaten van het toelatingsexamen tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer zijn als volgt verdeeld: 70% van de laureaten zijn mannen en 30% zijn vrouwen (57% van de deelnemers zijn mannen, tegenover 43% vrouwen).

Modernisering van de examenprocedures

Sinds 2013 worden de schriftelijke proeven van de examens via **computer** afgenomen. Hiervoor wordt jaarlijks een specifiek budget vrijgemaakt, teneinde gebruik te kunnen maken van de infrastructuur van SELOR. De budgettaire impact hiervan is belangrijk en bedroeg ca. 43.000 euro voor de examens die in dit rapport worden vermeld (542 kandidaten)¹³. De samenstelling van de examendossiers en de verbetering van de examenkopijen blijft uiteraard een exclusieve bevoegdheid van de leden van de benoemings- en aanwijzingscommissies¹⁴. De overstap naar geïnformatiseerde proeven is een significante verbetering voor het comfort van de kandidaten en biedt ook voordelen voor de leden van de examenjury's.

¹³ De kostprijs bedraagt +/- 80 euro per kandidaat.

¹⁴ Met uitzondering van de Duitstalige kandidaten, waarvan de examenkopij overeenkomstig artikel 259bis-10, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek wordt verbeterd door een groep Duitstalige experts. Opgemerkt wordt dat, na de verbetering, de groep experts een rapport opmaakt ten behoeve van de examenjury, die soeverein is in zijn beoordeling in het kader van de deliberatie.

Wij herinneren eraan dat de Hoge Raad voor de Justitie, na de wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000¹⁵, een **vereenvoudigde en gemoderniseerde** inschrijvingsprocedure voor de examens heeft ingevoerd. De kandidaten dienen zich online in te schrijven via de website van de Hoge Raad voor de Justitie en kunnen er eveneens de vereiste documenten downloaden. Deze procedure is in werking sinds september 2015.

Bovendien worden bepaalde documenten, zoals het diploma, na de inwerkingtreding van de zogenaamde 'only once-wet' in januari 2016¹⁶ niet meer opnieuw gevraagd indien zij reeds eerder werden overgemaakt.

3.2. BENOEMINGEN EN AANWIJZINGEN

3.2.1. Inleiding

De benoemings- en aanwijzingscommissies van de Hoge Raad voor de Justitie dragen de magistraten voor die benoemd of 'aangewezen' (in het geval van korpschefs) worden door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Na de dossiers te hebben onderzocht en de kandidaten te hebben gehoord, kan de commissie:

- ofwel een kandidaat voordragen, omdat zij met de vereiste tweederdemeerderheid van de uitgebrachte stemmen van oordeel is dat hij over de voor de functie vereiste kwaliteiten en competenties beschikt;
- ofwel geen enkele kandidaat voordragen (in welk geval de Federale Overheidsdienst Justitie de vacante plaats in voorkomend geval opnieuw bekend maakt in het *Belgisch Staatsblad*).

De voordracht wordt meegedeeld aan de minister van Justitie.

Vervolgens kan de Koning:

- ofwel de keuze van de commissie 'bekrachtigen' door de kandidaat te benoemen;
- ofwel deze voordracht weigeren en zijn beslissing met redenen omkleden (in welk geval het dossier opnieuw wordt bezorgd aan de commissie, die een nieuwe beslissing moet nemen);
- ofwel de beslissing niet nemen binnen de voorgeschreven termijn van 50 dagen na ontvangst van het proces-verbaal van voordracht; in dat geval beschikt de commissie over een termijn van 15 dagen om een aanmaning aan de Koning te betekenen; wanneer de Koning binnen 15 dagen na de betekening geen beslissing neemt, staat zijn weigering gelijk met een afwijzende beslissing waartegen beroep openstaat bij de Raad van State, en wordt de vacature opnieuw bekendgemaakt.

Voordrachten worden slechts uitzonderlijk geweigerd.

We merken op dat voor een aantal in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen geen enkele kandidatuur wordt ingediend. In voorkomend geval worden deze plaatsen opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

De toelichting bij de activiteiten van de benoemings- en aanwijzingscommissies heeft enkel betrekking op de vacante plaatsen waarvoor kandidaturen worden ingediend en waarvoor de dossiers worden overgemaakt aan de bevoegde commissies.

¹⁵ Koninklijk besluit van 23 augustus 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000 tot vaststelling van de wijze en de voorwaarden voor de organisatie van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend examen voor toelating tot de gerechtelijke stage.

¹⁶ Wet van 5 mei 2014, houdende verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren.

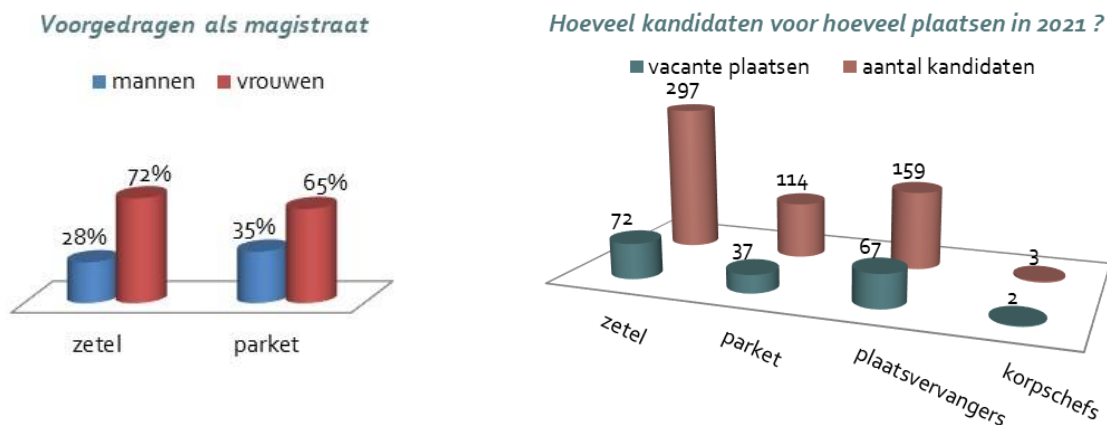
	Aantal voordrachten (CND + BAC + VBAC) **	Aantal benoemingen of aanwijzingen (CND + BAC + VBAC) **	Weigeringen (CND + BAC + VBAC) **
2001	333	307	25
2002	316	308	25
2003	300	294	6
2004	247	245	1
2005	243	239	4
2006	298	293	5
2007	236	234	1
2008	225	225	0
2009	217	216	1
2010	239	232	6
2011	210	204	6
2012	248	244	4
2013	288	288	2
2014	349	348	4
2015	151	148	3
2016	232	230	2
2017	193	196	7
2018	229	229	0
2019	398	398	0
2020	173	173	0
2021	216	212	4

** CND: Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (*benoemings- en aanwijzingscommissie*)
 BAC: Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie
 VBAC: Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

3.2.2. Kerncijfers

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC)

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft de dossiers van 573 kandidaten voor 178 vacant verklaarde plaatsen (waaronder een vraag tot hernieuwing van een mandaat)¹⁷ onderzocht, en heeft 111 voordrachten gedaan.

Voor 68 vacante plaatsen heeft de BAC geen enkele kandidaat voorgedragen.

Verschillende redenen kunnen worden aangevoerd voor deze beslissingen:

1. Alle kandidaten werden reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen of werden recent op een andere plaats benoemd (19 plaatsen). Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor een van die betrekkingen werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor andere vacante plaatsen voor, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou uiteraard weinig zinvol zijn een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien in een andere functie wordt benoemd.
2. De kandidaat voldeed niet aan de benoemingsvoorwaarden (1 plaats).
3. De kandidaat of kandidaten leken niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden voor de te begeven functie (29 plaatsen). Dit cijfer moet enigszins worden geduïd. Het gebeurt dat een zelfde kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert (bijvoorbeeld voor de plaats van plaatsvervangend vrederechter in verschillende gerechtelijke kantons) en voor al deze vacante betrekkingen niet bekwaam en geschikt wordt geacht. Het is dus niet zo dat 29 kandidaten niet bekwaam en geschikt werden geacht.
4. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (3 plaatsen).
5. Door een eventuele benoeming en daadwerkelijke opname van het ambt van plaatsvervangend rechter door de kandidaat zou een onverenigbaarheid ontstaan (1 plaats). Het zou in dat geval weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking.
6. Voor een aantal vacante betrekkingen (15 plaatsen) was een combinatie van de hiervoor opgesomde redenen van toepassing.

¹⁷ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn, worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ.

In de loop van het jaar 2021 werd geen enkele voordracht geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

573 KANDIDATEN

Mannen 41% Vrouwen 59%

Beroepservaring:

29% magistraat, 7% gerechtelijk stagiair, 58% advocaat of 5% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

111 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 36% Vrouwen 64%

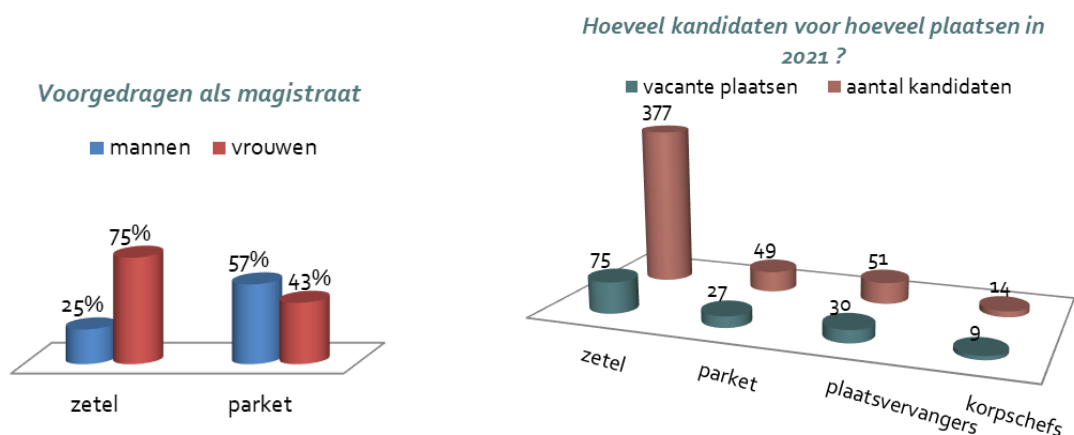
Beroepservaring:

42% magistraat, 9% gerechtelijk stagiair, 45% advocaat of 4% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

De Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (CND)

De Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (CND) heeft de dossiers van 491 kandidaten voor 141 vacant verklaarde plaatsen¹⁸ onderzocht en heeft 103 voordrachten gedaan.

Voor 38 vacante plaatsen heeft de CND geen enkele kandidaat voorgedragen.

¹⁸ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn, worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ en worden automatisch opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

Daar zijn verscheidene redenen voor:

1. Alle kandidaten werden reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen of werden recent op een andere plaats benoemd (18 plaatsen). Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor een van die betrekkingen werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor andere vacante plaatsen voor, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou uiteraard weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien wordt benoemd in een ander ambt waarvoor hij werd voorgedragen.
2. De kandidaat leek niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden voor de te begeven functie of beantwoordde niet aan het gewenste profiel (15 plaatsen).
3. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (3 plaatsen).
4. De kandidaat voldeed niet aan de benoemingsvoorwaarden (2 plaatsen).

In de loop van het jaar 2021 heeft de Koning (lees: de minister van Justitie) vier voordrachten geweigerd:

- Weigering van de voordracht van een kandidaat voor de vacante plaats van plaatsvervangend rechter bij de arbeidsrechtbank van Waals-Brabant. De minister van Justitie was van mening dat de benoemings- en aanwijzingscommissie onmogelijk kon beoordelen of de kandidaat voldeed aan alle benoemingsvoorwaarden waarin het Gerechtelijk Wetboek voorziet omdat het dossier geen uittreksel uit het strafregister bevatte. Na die weigering werd het dossier aangevuld met het uittreksel uit het strafregister en teruggezonden naar de commissie. De kandidaat werd uiteindelijk niet voorgedragen omdat het strafregister van de betrokkene melding maakte van twee veroordelingen tot correctionele straffen, uitgesproken door de politierechtbank.
- Weigering van de voordracht van een kandidaat voor de vacante plaats van plaatsvervangend raadsheer in het hof van beroep Brussel. Na de voordracht heeft het parket-generaal van Luik de minister van Justitie meegedeeld dat de voorgedragen kandidaat het onderwerp is van meerdere onderzoeken door een onderzoeksrechter. Vermits de benoemingscommissie niet op de hoogte was van deze feiten, vond de minister van Justitie het nuttig om het dossier opnieuw te laten beoordelen door de commissie. Nadat de kandidaat opnieuw gehoord werd, besloot de commissie op basis van de uitleg die ze gehoord had en het blanco uittreksel uit het strafregister, dat het parket-generaal geen enkel ernstig en concreet feit naar voren bracht en werd de kandidaat opnieuw voorgedragen in naam van het vermoeden van onschuld. De minister van Justitie heeft de voordracht opnieuw geweigerd en de kandidaat heeft een beroep tegen die weigering ingediend bij de Raad van State.
- Weigering van de voordracht van een kandidaat voor de vacante plaats van plaatsvervangend raadsheer in het hof van beroep Luik. Na de voordracht heeft het parket-generaal van Luik de minister van Justitie meegedeeld dat de voorgedragen kandidaat het onderwerp is van een strafdossier in het stadium van het opsporingsonderzoek. Vermits de benoemingscommissie niet op de hoogte was van dit feit, vond de minister van Justitie het nuttig om het dossier opnieuw te laten beoordelen door de commissie. Nadat de kandidaat opnieuw gehoord werd, werd de kandidaat op basis van de uitleg die hij gegeven had en het blanco uittreksel uit het strafregister, opnieuw voorgedragen in naam van het vermoeden van onschuld. De minister van Justitie heeft ook die tweede voordracht geweigerd.
- Weigering van de voordracht van een kandidaat voor het mandaat van voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank van het gerechtelijk arrondissement Waals-Brabant. De voordracht werd geweigerd wegens materiële fouten in de motivering van de voordracht. De commissie heeft de tekst van haar motivering verbeterd en de oorspronkelijk voorgedragen kandidaat (opnieuw) voorgedragen.

491 KANDIDATEN

Mannen 32% Vrouwen 68%

Beroepservaring:

29% magistraat, 25% gerechtelijk stagiair, 30% advocaat of 16% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

103 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 39% Vrouwen 61%

Beroepservaring:

40% magistraat, 16% gerechtelijk stagiair, 29% advocaat of 16% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC)

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC) bestaat uit de 14 Franstalige leden van de CND en de 14 Nederlandstalige leden van de BAC; ze volgt de pariteit magistraten/niet-magistraten. Ze is bevoegd om de programma's vast te leggen van het examen inzake beroepsbekwaamheid, van het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage, van het mondelinge evaluatie-examen en van het toegangsexamen voor het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer, maar ook om, ten behoeve van het Instituut voor gerechtelijke opleiding, de algemene richtlijnen voor de vorming van de magistraten en de gerechtelijke stage voor te bereiden.

De VBAC is ook bevoegd om kandidaten voor te dragen voor een benoeming of een aanwijzing in het gerechtelijk arrondissement Brussel, wanneer de wet vereist dat de kandidaat wettelijk tweetalig is (bv. voor de vrederechters) en voor de vacante plaatsen bij het federaal parket.

Sinds 10 december 2020 wordt de VBAC voor een periode van twee jaar voorgezeten door de voorzitter van de Nederlandstalige commissie.

In 2021 is de VBAC 2 keer samengekomen om de dossiers van 2 kandidaten te onderzoeken voor 2 vacante plaatsen. De VBAC heeft 2 kandidaten voorgedragen.

In de loop van het jaar 2021 werd geen enkele voordracht van de VBAC geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Voortdurende verbetering van de selectieprocedure voor kandidaat-korpschefs

In 2019 hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies voorzien in tal van vervangingen van korpschefs van de rechtscolleges en van de parketten/auditoraten en hebben zij zich uitgesproken over vragen van korpschefs om hun mandaat te verlengen. De wens om de selectieprocedure voor magistraten te verbeteren en de aanwerving van korpschefs verder te professionaliseren (volgens het Krokusplan een prioritaire doelstelling van de Hoge Raad voor de Justitie) rechtvaardigt de verschillende maatregelen die de Raad ter zake heeft genomen.

Het gaat onder meer om het verfijnen van de selectieprocedure voor korpschefs om er zeker van te zijn dat zij niet alleen de moderne managementbeginselen van een organisatie uitstekend beheersen, maar ook dat ze in staat zijn een beleidsplan vanuit het menselijke aspect ervan ten uitvoer te brengen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies hebben zo beslist de door de kandidaat-korpschefs ingediende beleidsplannen en het document 'Situatieschets en toekomstperspectieven', dat moet worden overgemaakt door de kandidaat ter gelegenheid van zijn vraag tot verlenging, te analyseren aan de hand van het model van interne beheersing INTOSAI. De benoemingscommissies kunnen voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de auditcel van de HRJ.

Verder werden psychologische tests en rollenspellen uitgevoerd door een externe partner om na te gaan of de kandidaat-korpschef op grond van zijn persoonlijkheid in staat is een gerechtelijke entiteit te leiden op een wijze die de leden van deze organisatie respecteert en motiveert.

Deze verschillende nieuwigheden in de selectieprocedure van de korpschefs zijn van toepassing voor alle vacante plaatsen van korpschef die vanaf 10 juli 2018 in het *Belgisch Staatsblad* werden gepubliceerd en voor elke vraag tot verlenging van het mandaat van korpschef die door de benoemings- en aanwijzingscommissies moet worden onderzocht vanaf 1 september 2018.

Met het oog op transparantie en gelijke behandeling tussen de kandidaten heeft de Hoge Raad voor de Justitie twee informatiesessies georganiseerd (19 september en 10 oktober 2018) om de nieuwe procedures voor te stellen en eventuele vragen te beantwoorden.

Het is evident dat die nieuwe evaluatieprocedures in 2021 werden voortgezet.

Verlengingen en nieuwe aanwijzingen van korpschefs

In het jaar 2021 hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies de kandidaturen voor **11** vacante plaatsen van korpschefs behandeld. Er werd één enkele vraag tot verlenging van het mandaat ingediend.

Onderstaande tabel bevat de activiteiten van elke commissie in het kader van de nieuwe aanwijzingen:

Korpschefs	Aantal plaatsen	Aantal voordrachten	Aantal niet-voordrachten
AANWIJZINGEN	10	7	3
BAC	1	1	0
CND	9	6	3
VBAC/CNDR	0	0	0

Korpschefs	Aantal plaatsen	Aantal voordrachten	Aantal niet-voordrachten
VERLENGINGEN	1	1	0
BAC	1	1	0
CND	0	0	0
VBAC/CNDR	0	0	0
Algemeen totaal	11	8	3

De standaardprofielen voor de korpschefs

De benoemings- en aanwijzingscommissies dienen met het oog op de voordracht van de kandidaten voor een mandaat van korpschef, niet enkel de *bekwaamheid* en de *geschiktheid*¹⁹ van de kandidaten te evalueren, maar moeten ook nagaan of ze voldoen aan de criteria die zijn bepaald door de *standaardprofielen voor de functies van korpschef*. Overeenkomstig artikel 259bis-13 van het Gerechtelijk Wetboek worden de standaardprofielen voorbereid door de Verenigde advies- en onderzoekscommissie. De standaardprofielen worden binnen een maand na goedkeuring door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

De eerste standaardprofielen werden op 16 september 2000 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd.

Vanaf 2014 heeft de Hoge Raad voor de Justitie, in het licht van de verschillende hervormingen van het gerechtelijk landschap en vooral van de omvorming van de gerechtelijke arrondissementen, nieuwe standaardprofielen opgesteld om die van 2000 te vervangen²⁰. Deze profielen leggen meer de nadruk op het managementaspect van de functie van korpschef. Zij werden voorbereid en gepubliceerd in verschillende stadia (eindigend in 2017), met name:

- het standaardprofiel voor de functie van voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank, dat op 28 januari 2014 in het *Belgisch Staatsblad* werd bekendgemaakt;
- de standaardprofielen voor de functies van voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg, van voorzitter van een rechtbank van koophandel (thans ondernemingsrechtbank), van voorzitter van een arbeidsrechtbank, van procureur des Konings en van arbeidsauditeur, die op 6 november 2015 werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.
- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het hof van beroep, eerste voorzitter van het arbeidshof, procureur-generaal in het hof van beroep en federaal procureur, die op 8 augustus 2016 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*;
- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en van Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie, die op 27 februari 2017 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

Elk standaardprofiel vermeldt de voorwaarden waaraan de kandidaat-korpschefs idealiter moeten voldoen.

De verschillende profielen worden volgens dezelfde structuur voorgesteld:

1. Identificatiegegevens (functiebenaming, organisatie, dienst)
2. Doel van de functie
3. Kernresultaatsgebieden

¹⁹ Art. 259quater, § 3, tweede lidn, Ger.W., met verwijzing naar art. 259ter, § 4, van hetzelfde wetboek (zie vooral het tiende lid).

²⁰ Zie KB 29 juni 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 maart 2000 tot vastlegging van de categorieën van standaardprofielen (BS 10 juli 2015).

4. Netwerkelementen (van wie krijgt de functie informatie, welke informatie verkrijgt ze, onder welke vorm, aan wie wordt de informatie aangeleverd enz.)
5. Situering met organogram
6. Positionering (toezicht, leiding)
7. Autonomie
8. Impact (werkbudget)
9. Technische expertise
10. Innovatie
11. Specifieke invulling van de functie (geen permanent resultaatgebied)
12. Competentieprofiel (omgaan met informatie, omgaan met taken, omgaan met medewerkers, omgaan met relaties, omgaan met het eigen functioneren; kerncompetenties, met name: in team werken, servicegericht handelen, betrouwbaarheid tonen, zichzelf ontwikkelen, objectieven behalen).

Verlenging van het mandaat van korpschef

In september 2008 heeft het Grondwettelijk Hof verschillende bepalingen van de wet van 18 december 2006²¹ vernietigd "voor zoverre zij van toepassing zijn op de korpschefs van de hoven en rechtbanken". Het arrest van het Hof heeft als gevolg dat de evaluatie van de korpschef van de zetel afgeschaft is.

Het probleem is dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek nog steeds niet werden herzien om het rechtsvacuüm op te vullen dat door het arrest is ontstaan en een specifieke procedure te organiseren als een korpschef van de zetel vraagt om zijn mandaat te verlengen. Bijgevolg is het zo dat het dossier dat aan de benoemingscommissies wordt overgemaakt enkel bestaat uit de verlengingsaanvraag van de uittreedende korpschef zelf, met uitsluiting van elk ander objectief document (bv. *curriculum vitae*, adviezen van verschillende autoriteiten ...).

Dat stelt uiteraard problemen voor de bevoegde commissie wanneer deze zich over de bekwaamheid en de geschiktheid moet uitspreken, behalve als ervan wordt uitgegaan dat het horen van de kandidaat (wat verplicht blijft) op zich alleen al de commissie kan overtuigen in de ene of de andere zin. Dat veroorzaakt eveneens rechtsonzekerheid in verband met mogelijke beroepen bij de Raad van State (beroep van de korpschef waarvan het mandaat niet wordt verlengd, of, in geval van hernieuwing, beroep van potentiële kandidaten die belang hadden bij het openstellen van het mandaat).

In het verleden hebben de commissies punctuele oplossingen uitgedacht teneinde hun informatie aan te vullen (horen van korpschefs, verzoek aan de kandidaat om bepaalde stukken voor te leggen...).

In het kader van de verwachte golf aan verlengingen van mandaten in 2019 heeft de werkgroep 'Rekrutering en Selectie' nieuwe pistes onderzocht om de benoemings- en aanwijzingscommissies beter in te lichten en hen toe te laten de prestaties van de korpschefs, die een verlenging van hun mandaat beogen, tijdens hun eerste mandaat te beoordelen. De werkgroep heeft beslist om de korpschef te vragen om vóór zijn hoorzitting een document genaamd 'Situatieschets en toekomstperspectieven' aan de betrokken commissie over te maken. In dit document beschrijft hij de verschillende verwezenlijkingen of moeilijkheden uit zijn eerste mandaat alsook de toekomstperspectieven. Zoals reeds aangehaald, kunnen de benoemingscommissies voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de auditcel van de HRJ.

²¹ Wet van 18 december 2006 tot wijziging van de artikelen 80, 259*quater*, 259*quinquies*, 259*novies*, 259*decies*, 259*undecies*, 323*bis*, 340, 341, 346 en 359 van het Gerechtelijk Wetboek, tot herstel in dit Wetboek van artikel 324, en tot wijziging van de artikelen 43 en 43*quater* van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Deze 'oplossingen' zijn evenwel niet toereikend. De Hoge Raad voor de Justitie heeft herhaaldelijk maar tevergeefs aangedrongen op het wegwerken van dit rechtsvacuüm.

Procedure voor de hernieuwing van het mandaat van korpschef

Op 4 mei 2021 heeft de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie de hernieuwing van het mandaat van de procureur-generaal bij het hof van beroep van Gent aanvaard. De procedure die werd gevolgd, wordt hieronder beschreven.

Artikel 259quater, § 3bis, van het Gerechtelijk Wetboek regelt de hernieuwing van het mandaat van een korpschef. Uiterlijk op het einde van de 52e maand van de uitoefening van zijn mandaat brengt de in § 1, tweede lid, bedoelde korpschef de minister van Justitie ervan op de hoogte of hij al dan niet de verlenging van zijn mandaat vraagt. Indien hij er niet om vraagt dan valt het mandaat open.

Indien een korpschef de verlenging van zijn mandaat heeft gevraagd, zendt de minister van Justitie uiterlijk 60 dagen voor het verstrijken van het mandaat, het verlengingsdossier over aan de bevoegde benoemings- en aanwijzingscommissie. Het verlengingsdossier bestaat uit het verslag van het follow-upgesprek opgesteld door de korpschef en in voorkomend geval aangevuld met de versie van de bevoegde kamer van het evaluatiecollege; het door de korpschef opgestelde functioneringsverslag; de verplichte adviezen en de door de kamer gevraagde facultatieve adviezen; de definitieve met redenen omklede evaluatiebeoordeling en de stukken waaruit blijkt dat de kandidaat de adviezen ontvangen heeft.

De benoemings- en aanwijzingscommissie hoort de korpschef.

De voordracht door de benoemings- en aanwijzingscommissie neemt de vorm aan van een met redenen omklede beslissing tot aanvaarding of weigering van de verlenging van het mandaat van korpschef. Zij wordt uiterlijk 30 dagen voor het verstrijken van het mandaat overgezonden aan de minister van Justitie.

De verlenging van het mandaat of het opvallen van het mandaat vindt plaats binnen 30 dagen na het verstrijken van het mandaat.

Indien het mandaat van een korpschef niet wordt verlengd, wordt het mandaat tot de aanwijzing van de opvolger, uitgeoefend door een adjunct-mandaathouder naar orde van dienstanciënniteit of bij ontstentenis van deze door een andere magistraat naar orde van dienstanciënniteit.

Voordrachten in 2021 (BAC, CND en VBAC)

(*) De vacatures die in het *Belgisch Staatsblad* zijn bekendgemaakt en geen kandidatuur hebben ontvangen, zijn niet in de onderstaande tabel opgenomen. Deze vacatures worden, in voorkomend geval, opnieuw door de FOD Justitie bekendgemaakt.

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal benoemingen en aanwijzingen	Aantal weigeringen
Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	4	6	6	3	3	0
Voorzitter van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank	2	4	4	1	1	1
Eerste Voorzitter van het hof van beroep	1	1	1	0	0	0
Procureur des Konings	1	1	1	1	1	0
Arbeidsauditeur	1	1	1	1	1	0
Procureur-generaal bij het hof van beroep	2	4	4	2	2	0
Rechter in de rechtbank van eerste aanleg	78	442	214	53	53	0
Rechter gespecialiseerd in strafzaken in fiscale aangelegenheden in de rechtbank van eerste aanleg	2	10	2	1	1	0
Rechter in de arbeidsrechtbank	14	45	32	13	13	0
Rechter in de ondernemingsrechtbank	11	36	19	9	9	0
Vrederechter	8	14	14	6	6	0
Politierechter	11	28	21	9	9	0
Raadsheer in het hof van beroep	21	95	85	19	18	1
Raadsheer in het arbeidshof	2	3	3	2	2	0
Raadsheer in het Hof van Cassatie	1	2	2	0	0	0
Substituut-procureur des Konings	40	127	111	38	38	0
Substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in fiscale aangelegenheden	1	1	1	1	1	0
Substituut-arbeidsauditeur	10	18	19	8	8	0

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal benoemingen en aanwijzingen	Aantal weigeringen
Substituut-procureur-generaal bij het hof van beroep	10	14	14	7	7	0
Substituut-generaal bij het arbeidshof	3	3	3	3	3	0
Plaatsvervangend rechter in de rechtbank van eerste aanleg	22	76	65	13	13	0
Plaatsvervangend rechter in de arbeidsrechtbank	7	10	10	4	3	1
Plaatsvervangend rechter in de ondernemingsrechtbank	15	45	41	8	8	0
Plaatsvervangend rechter in het vredegerecht	41	65	65	6	6	0
Plaatsvervangend rechter in de politierechtbank	6	8	8	4	4	0
Plaatsvervangend raadsheer in het hof van beroep	7	7	7	4	2	2
Totaal	321	1066	753	216	212	5

NB: De bovenstaande tabel vermeldt plaatsen die de benoemings- en aanwijzingscommissies gedurende het jaar 2021 heeft behandeld (plaatsen deels in 2020 en deels in 2021 gepubliceerd).

3.2.3. Tendensen en evoluties

De magistratuur van de zetel

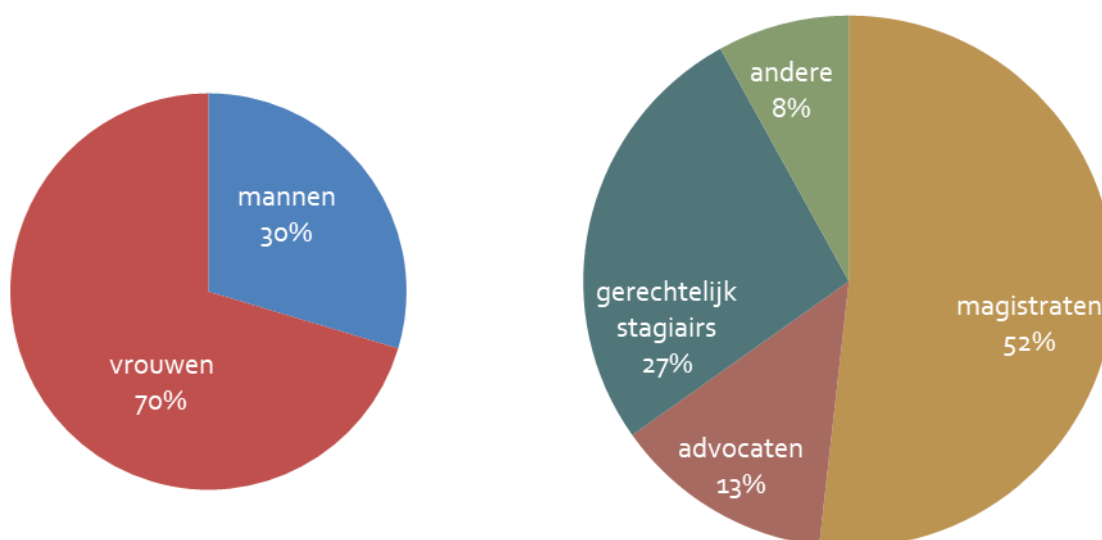
In 2021 had de **Nederlandstalige** benoemings- en aanwijzingscommissie geen kandidaten voor 10 *effectieve* plaatsen bij de zittende magistratuur (3 plaatsen van rechter in de rechtbank van eerste aanleg, 1 plaats van rechter in de ondernemingsrechtbank, 2 plaatsen van rechter in de arbeidsrechtbank, 1 plaats van vrederechter, 3 plaatsen van raadsheer). Daarnaast werden voor 66 plaatsen van plaatsvervangend rechter/raadsheer geen kandidaten gevonden. We herinneren eraan dat vacante plaatsen waarvoor zich geen kandidaten aandienen op regelmatige basis opnieuw kunnen worden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, hetgeen deze statistieken in zekere zin aandikt.

De **Franstalige** commissie heeft 8 plaatsen van *effectief* magistratuur niet kunnen invullen door een gebrek aan voldoende kandidaten: 1 plaats van voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, 2 plaatsen van vrederechter, 4 plaatsen van rechter in de politierechtbank en 1 plaats van raadsheer in het hof van beroep. Daarnaast werden voor 80 plaatsen van plaatsvervangend rechter/raadsheer geen kandidaten gevonden. Ook hier geldt bovenstaande opmerking over het opnieuw publiceren van niet-ingevulde plaatsen.

De **Verenigde** commissie moet meerdere plaatsen van (*effectief* en *plaatsvervangend*) tweetalig vrederechter in het gerechtelijk arrondissement Brussel regelmatig opnieuw laten publiceren in het *Belgisch Staatsblad* wegens een gebrek aan kandidaten.

Het aantal **vrouwelijke** (70%) en **mannelijke** kandidaten (30%) voor de zetel was min of meer gelijk ten opzichte van de voorgaande jaren.

De voorgedragen kandidaten zijn afkomstig uit verschillende **beroepsmilieus**: 52% is reeds magistratuur, 13% is afkomstig van de balie, 27% was gerechtelijk stagiair en 8% bekleedde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

De parketmagistraat

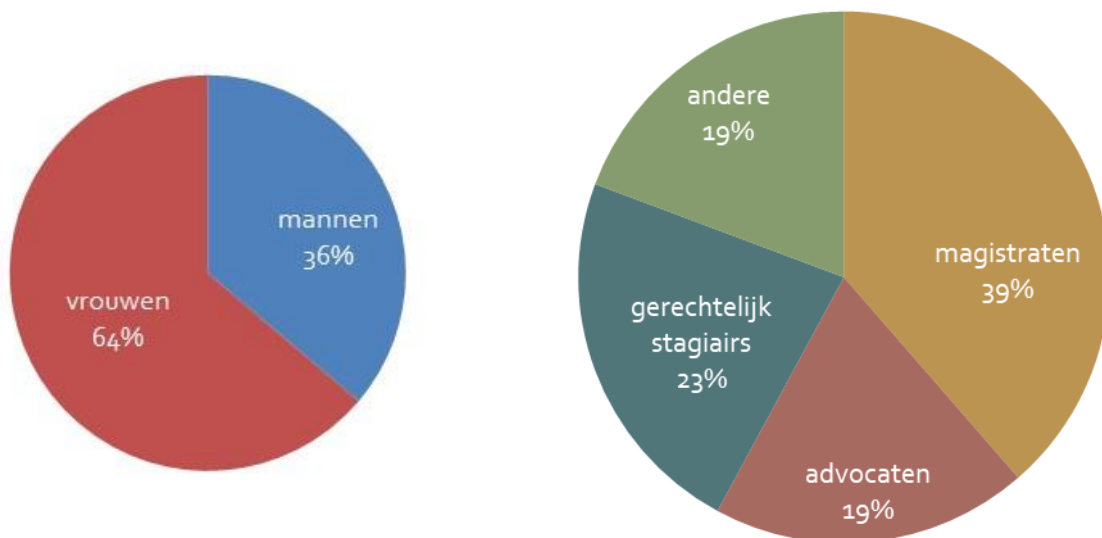
De **Nederlandstalige** commissie stelt nog steeds een afdoende belangstelling voor het parket vast. Toch werden geen kandidaturen ingediend voor 4 vacante plaatsen (1 plaats van substituut-procureur des Konings, 1 plaats van substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in fiscale aangelegenheden, 1 plaats van substituut-arbeidsauditeur en 1 plaats van substituut-procureur-generaal).

Voor de **Franstalige** commissie houdt het probleem van het **tekort** aan kandidaten voor sommige vacatures (zowel eentalig als tweetalig) in de parketten aan. De commissie werd opnieuw geconfronteerd met een aantal in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakte vacatures waarvoor geen enkele kandidatuur werd ingediend (1 plaats van procureur des Konings, 5 plaatsen van substituut-procureur des Konings, 5 plaatsen van substituut-arbeidsauditeur en 1 plaats van substituut-generaal).

Rekening houdend met de huidige situatie blijven de benoemings- en aanwijzingscommissies overtuigd van de noodzaak om het imago van de parketten ten aanzien van de kandidaat-magistraten verder te verbeteren. Daarbij moet de nadruk worden gelegd op het belang, de verantwoordelijkheid en het dynamische karakter van de functie van een parketmagistraat.

Het groter aantal **vrouwelijke** kandidaten dan **mannelijke** kandidaten dient te worden aangestipt, met name 64% vrouwen ten opzichte van 36% mannen. Dit gegeven moet worden gekoppeld aan het aantal deelnemers aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en aan het examen inzake beroepsbekwaamheid, waaraan telkens een groter aantal vrouwen dan mannen heeft deelgenomen.

De voorgedragen kandidaten voor de parketten hebben uiteenlopende **professionele achtergronden**: 39% was reeds magistraat, 19% kwam uit de advocatuur, 23% was gerechtelijk stagiair en 19% vervulde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

Evolutie van de vacante plaatsen in 2021²².

In 2021 werd een totaal van **527** vacante plaatsen gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, met name:

- **384** vacante plaatsen voor effectieve magistraten (16 publicaties in het *Belgisch Staatsblad*²³);
- **143** vacante plaatsen voor plaatsvervangende rechters/raadsheren (2 publicaties in het *Belgisch Staatsblad*²⁴).

Niet alle 527 gepubliceerde plaatsen resulteerden in een uiteindelijke benoeming. Immers, voor vele vacante plaatsen worden geen kandidaturen ingediend en een aantal plaatsen is opnieuw gepubliceerd, soms meermaals, zonder te zijn ingevuld (bij gebrek aan kandidaten).

De hiernavolgende grafieken geven de evolutie van de vacante plaatsen weer sinds 2010, eerst voor de zetel (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren) en vervolgens voor het Openbaar Ministerie (met uitzondering van de korpschefs):

➤ ZETEL (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren)

Ten opzichte van het jaar 2020 stellen we vast dat het aantal gepubliceerde plaatsen voor de zetel in 2021 meer dan verdubbeld is (2020: 89 gepubliceerde plaatsen - 2021: 223 gepubliceerde plaatsen). De stijging geldt voor alle categorieën rechtscolleges (rechtbanken, vredegerechten, politierechtbanken en hoven):

Totaal aantal plaatsen gepubliceerd voor de zetel

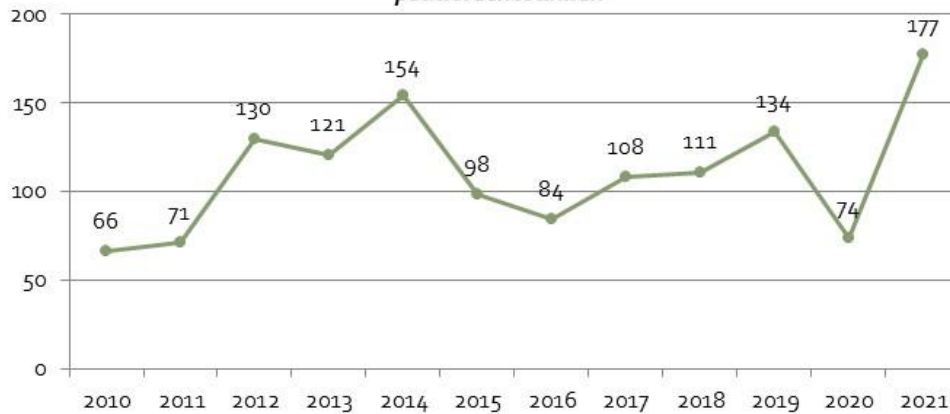

²² De hiernavolgende toelichtingen hebben geen betrekking op de vacante plaatsen van rechters in sociale zaken, rechters in handelszaken en rechters en assessoren in strafuitvoeringszaken, waarvoor de HRJ niet tussenkomt in de benoemingsprocedure.

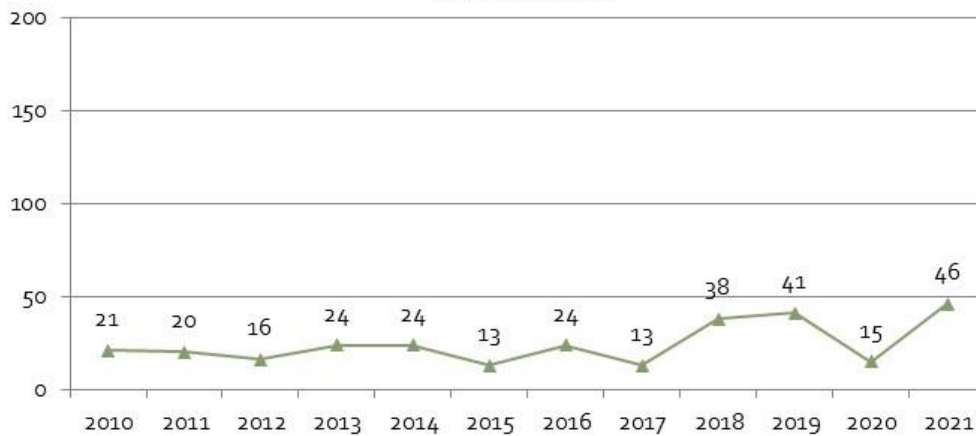
²³ BS 29 januari, 5 februari, 2 april, 30 april, 7 mei, 14 mei, 28 mei, 18 juni, 2 juli, 20 augustus, 24 september, 8 oktober, 29 oktober, 10 december en 17 december 2021.

²⁴ BS 19 februari en 30 april 2021.

Plaatsen gepubliceerd voor de rechtbanken van eerste aanleg, de ondernemingsrechtbanken en arbeidsrechtbanken, vredegerichten en politierechtbanken

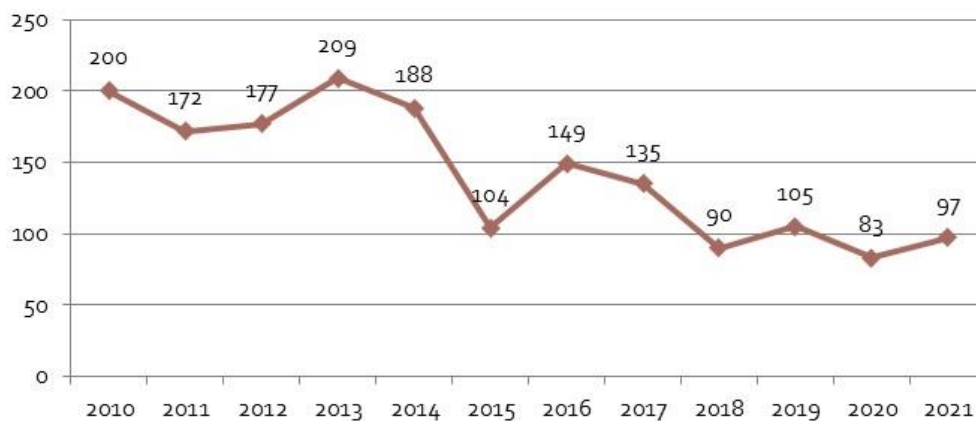
Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, de hoven van beroep en de arbeidshoven

➤ **OPENBAAR MINISTERIE** (met uitzondering van de korpschefs)

Ten opzichte van het jaar 2020 werden in 2021 meer vacante plaatsen gepubliceerd (2020: 83 gepubliceerde plaatsen – 2021: 97 gepubliceerde plaatsen):

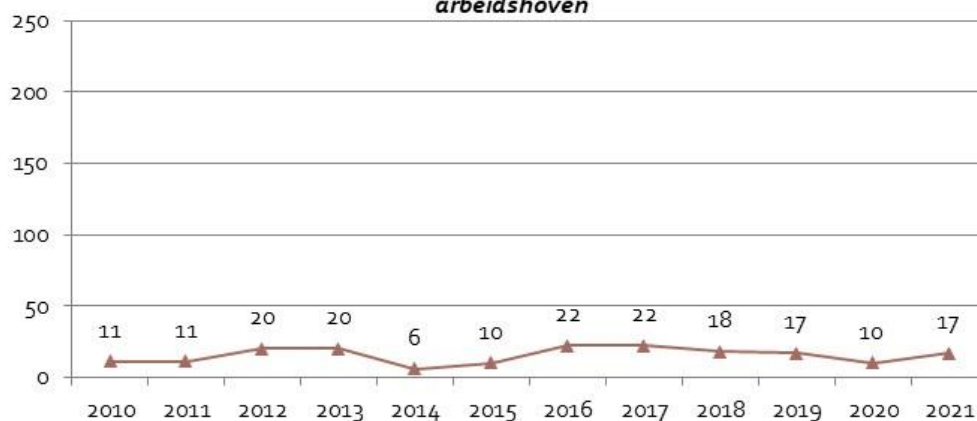
Totaal aantal plaatsen gepubliceerd voor het openbaar ministerie

Plaatsen voor de parketten en arbeidsauditoraten

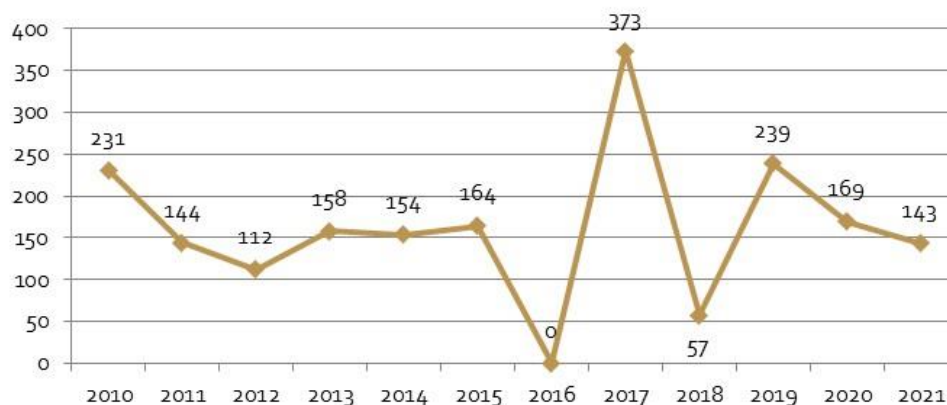
Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, het federaal parket, de parketten-generaal/auditoraten-generaal, hoven van beroep en arbeidshoven

➤ PLAATSVERVANGENDE RECHTERS/RAADSHEREN

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van het aantal vacante plaatsen van plaatsvervangende rechters/raadsheren sinds 2010. We stellen een lichte daling van het aantal publicaties vast: 169 gepubliceerde plaatsen in 2020, 143 plaatsen in 2021.

Totaal aantal gepubliceerde plaatsen van plaatsvervangende rechters en plaatsvervangende raadsheren

Beroepen bij de Raad van State

Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

Er werden in 2021 geen beroepen ingediend met betrekking tot de voordrachten die in dat jaar werden gedaan door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie.

De Raad van State heeft geen uitspraak gedaan over de voordrachten die de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie vóór 2021 heeft gedaan.

Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen voordrachten of niet-voordrachten die de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie in 2021 heeft gedaan:
 - *Aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
Nihil.
 - *Benoemingen:*
Een kandidaat heeft een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen de beslissing van de benoemings- en aanwijzingscommissie om haar niet voor te dragen voor een vacante plaats van raadsheer bij het Hof van Cassatie. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over dit beroep.
- Door de Raad van State in 2021 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft gedaan vóór 2021:
Nihil.
- **Beroepen** met betrekking tot de examens:
Nihil.

Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen beslissingen die de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie in 2021 heeft genomen:
 - *Aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
Nihil.
 - *Benoemingen:*
Een kandidaat heeft een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen het koninklijk besluit van 18 januari 2022 houdende de benoeming van een kandidaat tot raadsheer in het hof van beroep Brussel. De HRJ had de benoemde kandidaat op 23 november 2021 voor deze plaats voorgedragen. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over dit beroep.
- Door de Raad van State in 2021 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie gedaan heeft vóór 2021:
Nihil.

- **Beslissing** met betrekking tot de examens:

Nihil

Relevante rechtspraak Grondwettelijk Hof

Bij arrest nr. 242.982 van 19 november 2018, heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof gesteld: "Schendt artikel 187ter van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het ertoe leidt de magistraten die zijn geslaagd voor het bekwaamheidsexamen en de magistraten die van dat examen zijn vrijgesteld op grond van de artikelen 187bis, 191bis en 194bis van het Gerechtelijk Wetboek verschillend te behandelen, daar de magistraten van beide categorieën worden geacht over de voor de uitoefening van het ambt van magistraat noodzakelijke maturiteit en bekwaamheid te beschikken en zich derhalve in een identieke situatie bevinden, aangezien zij de maturiteits- en bekwaamheidscontrole die een voorwaarde vormt om tot de magistratuur toe te treden, met succes hebben doorstaan?"

Art. 187ter. luidde eertijds als volgt: "Het aantal personen dat op basis van het in artikel 191bis, § 2, bedoelde mondelinge evaluatie-examen wordt benoemd op een van de in artikel 187 bedoelde plaatsen, mag per rechtsgebied niet meer bedragen dan 12% van het totaal aantal vrederechters en rechters in de politierechtbank van het rechtsgebied van het hof van beroep, zoals bepaald bij de in artikel 186, § 1, negende lid, bedoelde wet".

In het arrest nr. 24/2021 van 25 februari 2021²⁵ bevestigt het Grondwettelijk Hof de visie van de Hoge Raad van Justitie (advies van 17 oktober 2016 met betrekking tot een "Voorontwerp van wet houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie") dat artikel 187ter van het Gerechtelijk Wetboek zo moet worden geïnterpreteerd dat het uitsluitend van toepassing is op de kandidaten die geslaagd zijn voor het in artikel 191bis van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde mondelinge evaluatie-examen en die nog geen ambt van magistraat uitoefenen (primo-benoemingen), en niet op de kandidaten die reeds een ambt van magistraat uitoefenen waartoe zij zijn toegetreden na te zijn geslaagd voor het voormelde mondelinge evaluatie-examen. In deze interpretatie schendt artikel 187ter van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

3.2.4. Beleid en aanbevelingen

Sinds de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies hun plaats in het institutionele landschap ten volle bevestigd. In het kader van de motivering van de voordrachten van kandidaten voor vacante plaatsen in de magistratuur leggen de benoemings- en aanwijzingscommissies de kwaliteitseisen voor de vergelijking van de profielen, de objectiviteit en de juridische juistheid erg hoog. Deze commissies nemen de wet en de rechtspraak van de Raad van State daarbij als leidraad. De benoemings- en aanwijzingscommissies trachten in de mate van het mogelijke een positieve motiveringstijl te hanteren. Die gaat uit van de kwaliteiten van de meest geschikte en meest bekwame kandidaat, en maakt een vergelijking met de niet-voorgedragen kandidaten, in functie van de motieven die doorslaggevend waren voor de keuze van de voorgedragen kandidaat. Door te blijven waken over de kwaliteit van de voordracht van de kandidaten, trachten de benoemings- en aanwijzingscommissies de hoge verwachtingen in te lossen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies hebben er enkele jaren geleden uitdrukkelijk voor gekozen alle kandidaten ambtshalve te horen, hoewel artikel 259ter, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek, in de mogelijkheid voorziet om enkel de kandidaten te horen die tijdig hierom verzoeken²⁶. De beslissing om alle kandidaten te

²⁵ https://etaamb.openjustice.be/nl/arrest_n2021202462

²⁶ De hoorzitting is verplicht voor de kandidaten voor het mandaat van korpschef.

horen, werd genomen om een weloverwogen en objectieve afweging tussen kandidaten te kunnen maken en niet enkel op de dossierstukken te beslissen.

Gerechtelijke stagiairs

1. De benoemings- en aanwijzingscommissies betreuren nog steeds het ontbreken van een duidelijke visie over de vaststelling van het aantal vacante stageplaatsen voor de gerechtelijke stagiairs.

Dit aantal, dat jaarlijks bij een in de ministerraad overlegd koninklijk besluit wordt bepaald²⁷, is sinds 2008 min of meer ongewijzigd gebleven²⁸. De toekomst is verontrustend in het licht van het gegeven dat er de komende jaren vele opruststellingen zullen volgen. De Hoge Raad voor de Justitie is van mening dat rekening moet worden gehouden met de problematiek van de leeftijds piramide binnen de magistratuur. Aangepaste maatregelen dringen zich op, met name een verhoging van het aantal vacante plaatsen voor gerechtelijke stagiairs.

Voor het gerechtelijk jaar 2021-2022 werden de stageplaatsen vastgelegd op 70 (35 plaatsen voor de Nederlandse taalrol en 35 plaatsen voor de Franstalige taalrol)²⁹, wat een eerste goede evolutie ten aanzien van de cijfers voor het gerechtelijk jaar 2020-2021 (48 stageplaatsen) betekent.

2. We herinneren eraan dat de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri-V genaamd), een globale hervorming van de gerechtelijke stage heeft doorgevoerd³⁰.

Deze wet is in werking getreden op 3 augustus 2017.

Het onderscheid tussen de korte stage en de lange stage werd geschrapt en er werd resoluut gekozen voor de eenvormige stage. Voortaan geeft een stage met dezelfde duur (twee jaar) toegang tot zowel de functie van magistraat van het Openbaar Ministerie als tot de functie van magistraat van de zetel. Volgens de memorie van toelichting "wordt voortaan een gemeenschappelijke gerechtelijke stage georganiseerd waarbij alle gerechtelijk stagiairs een gelijkwaardige opleiding zullen genieten gedurende 24 maanden". De stage omvat een theoretische opleiding die door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding wordt georganiseerd en een praktijkopleiding met een aantal modules (parket, arbeidsauditoraat, externe stage en rechtbank). Indien de stage positief is, wordt aan de stagiair een getuigschrift uitgereikt dat bevestigt dat hij met succes de gerechtelijke stage heeft voltooid en waarmee hij zal kunnen postuleren voor vacante plaatsen van magistraat. Het stelsel van stageverlengingen wordt overigens afgeschaft. De gerechtelijk stagiair die na zijn stage van 24 maanden niet werd benoemd, wordt van rechtswege benoemd tot 'gerechtelijk attaché', een nieuwe functie die door de wet in het leven werd geroepen. De gerechtelijk attaché bij het parket heeft de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie en kan door de procureur-generaal worden aangesteld om het ambt van Openbaar Ministerie geheel of ten dele uit te oefenen. De gerechtelijk attaché bij de hoven en rechtbanken staat de rechter of de rechters bij uit wie de kamer van de rechtbank is samengesteld. Hij woont de beraadslagingen bij, maar kan geen rechter vervangen. Hij kan als

²⁷Zie artikel 259octies, §1, 3de lid: "De Koning bepaalt bij een besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad, en op advies van het College van het openbaar ministerie en van het College van de hoven en rechtbanken voor elk gerechtelijk jaar vóór 30 april het aantal vacante plaatsen van gerechtelijk stagiair voor de Nederlandse en voor de Franse taalrol. (...)".

²⁸Behalve voor de jaren 2012 (68 plaatsen) en 2013 (77 plaatsen), wegens de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en 2015 (70 plaatsen), teneinde de laureaten 2014-2015 te kunnen 'redden' die ingevolge de wijziging van 259octies, § 1, van het gerechtelijk wetboek (gewijzigd bij artikel 13 van de wet van 25 april 2014) niet langer voorrang zouden gehad hebben ten opzichte van de nieuwe laureaten.

²⁹KB 17 mei 2021 (BS 21 mei 2021).

³⁰BS 30 april 2018.

griffier worden toegevoegd. De gerechtelijk attaché heeft een vergelijkbaar statuut als de referendarissen en parketjuristen³¹.

In zijn advies over de beoogde hervormingen (advies over het voorontwerp van wet dat door de algemene vergadering is goedgekeurd op 17 oktober 2016³²) beveelt de Hoge Raad voor de Justitie de invoering aan van de eenvormige stage. De Hoge Raad voor de Justitie verkiest deze formule al sinds zijn oprichting, zowel om de indruk te vermijden van een magistratuur met twee snelheden, als om de stagiairs toe te laten hun toekomstige loopbaan te kiezen met kennis van zaken en na werkelijke praktijkervaring te hebben opgedaan in de functies van het parket en van de zetel (zie onder meer de Aanbeveling betreffende de gerechtelijke stage die op 30 juni 2004 is goedgekeurd door de algemene vergadering³³).

De eerste stagiairs die de stage in haar nieuwe formule hebben gelopen, beëindigden hun opleiding eind september 2019.

De actoren op het terrein schijnen aan te geven dat de hervorming van de stage niet helemaal voldoet. Er gaan stemmen op om nieuwe verbeteringen door te voeren. Het spreekt vanzelf dat de Hoge Raad voor de Justitie bij de reflectie ter zake betrokken wil worden.

3. In het kader van hun kandidaatstelling voor vacante plaatsen van magistraat treden de gerechtelijke stagiairs in concurrentie met andere kandidaten die houder zijn van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van gerechtelijke functies of met kandidaten die reeds magistraat zijn. Elke categorie van kandidaten (gerechtelijke stagiairs, houders van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid en magistraten) beschikt niettemin over zijn eigen kwaliteiten en competenties. Om voor elke vacante plaats de meest bekwame en geschikte kandidaat te kunnen voordragen dienen de benoemingscommissies steeds een delicate afweging te maken tussen de voormelde categorieën van kandidaten. Daarbij wordt meer bepaald rekening gehouden met de karakteristieken van elke vacante plaats en met de specifieke noden van het rechtscollege, zoals aangegeven door de korpschef waar de vacante plaats te begeven is. De benoemingscommissies stellen nochtans vast dat het hoge aantal gerechtelijke stagiairs dat thans de stage beëindigd heeft, de delicate afweging bemoeilijkt ten opzichte van de specifieke en persoonlijke kwaliteiten van de andere verschillende categorieën.

Tekort aan kandidaten

De Hoge Raad voor de Justitie heeft de afgelopen jaren een stijgend tekort vastgesteld aan kandidaten voor vacante plaatsen van magistraten. Dit tekort, in de eerste plaats bij het Openbaar Ministerie, vooral aan Franstalige zijde, heeft zich nu uitgebreid tot de plaatsen bij de zetel, zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige zijde.

In overleg met de minister van Justitie, heeft de Hoge Raad voor de Justitie initiatieven genomen om dit probleem op te lossen. Er werden algemene infosessies georganiseerd voor parketjuristen vóór de schriftelijke proef van het examen inzake beroepsbekwaamheid 2017-2018. In 2019 werd een tweede (Nederlandstalig en Franstalig) examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd om de wervingsreserve, en dus de potentiële kandidaten voor vacante plaatsen opnieuw aan te vullen. In 2020 werd een dubbele oproep voor kandidaten gepubliceerd om meer kandidaten aan te trekken. Daarnaast worden regelmatig presentaties gegeven aan de

³¹ Art. 259octies, § 8, Ger.W.

³² <https://hrj.be/nl/publicaties/2017/ambtshalve-advies-over-de-bepalingen-van-het-wetsontwerp-potpourri-v-met-betrekking-tot-het-lot-van-de-korpschefs-na-het-einde-van-hun-mandaat>

³³ <https://hrj.be/nl/publicaties/2004/aanbeveling-betreffende-de-gerechtelijke-stage>

balies om de advocaten de verschillende toegangswegen tot de rechterlijke macht voor te stellen en om de inhoud van de verschillende examens en de verwachtingen van de jury te verduidelijken.

De Hoge Raad voor de Justitie zal initiatieven blijven nemen om nieuwe kandidaten aan te trekken, vooral omdat heel wat magistraten de volgende jaren met pensioen zullen gaan.

De werkgroep 'Aantrekkelijkheid van de magistratuur'

Het meerjarenplan 2021-2024 organiseert een reeks van activiteiten rond vier programma's die elk een eigen thema hebben en uiteindelijk moeten leiden tot een betere dienstverlening van justitie aan de burger. Het eerste programma heeft de noemer 'Aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat en de selectieprocedures' en bestaat uit vier projecten: 1. De aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat bevorderen, 2. Evaluatie van de selectieprocedures voor het ambt van magistraat, 3. De selectiebevoegdheden van de HRJ uitbreiden en 4. Evalueren van de aanwijzing – en hernieuwingsprocedures van korpschefs.

Er werd een werkgroep opgericht die een visie op de aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat en de selectieprocedures moet uitwerken. Deze werkgroep heeft in 2021 meermaals vergaderd en was er het over eens dat project 1 prioriteit verdient en als eerste diende te worden opgestart.

Een van de doelstellingen van deze werkgroep is zicht krijgen op de redenen waarom vacatures moeilijker ingevuld raken en het aantal inschrijvingen voor de examens gestaag daalt. Dit terwijl de functie van magistraat intellectueel uitdagend is, een goede verloning biedt en een aantrekkelijk statuut met zich meebrengt. De idee is om een actieplan op te stellen om de aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat te verhogen, waarbij het van belang is duidelijk te bepalen wie de stakeholders en het doelpubliek zijn. De werkgroep stelt vast dat een belangrijk doelpubliek jonge juristen zijn die de magistratuur te weinig overwegen wellicht omdat de inhoud van de functie hen te weinig gekend is. Daarom vindt de werkgroep het interessant om meer in dialoog te gaan met jongeren en meer zichtbaarheid te geven aan het ambt van magistraat waarbij de nadruk wordt gelegd op de positieve aspecten en meerwaarde van de functie.

Er werd beslist om in 2022 en in samenwerking met de universiteiten en de magistratuur een *Week van de magistratuur* te organiseren waarbij studenten de mogelijkheid krijgen om één dag een magistraat te volgen. De werkgroep is immers van mening dat de studenten dankzij contacten met magistraten desgevallend een roeping of verregaande belangstelling voor het beroep kunnen ontwikkelen. Het project streeft dus een betere integratie van toekomstige juristen in de magistratuur na om hun belangstelling en nieuwsgierigheid te stimuleren. De werkgroep is ervan overtuigd dat dit enkel mogelijk is in nauwe samenwerking met de universiteiten en de verschillende academische overheden van ons land. Daarom moeten alle faculteiten en korpsen van de magistratuur bij het project worden betrokken om de kans op succes te optimaliseren. De toekomst van de magistratuur is een belangrijke uitdaging voor de HRJ.

Ondanks de titel 'Week van de magistratuur' is het niet de bedoeling dat studenten een hele week meelopen in een korps van de rechterlijke orde, maar slechts een dag. Het is echter evenmin mogelijk om het project te beperken tot de 'dag van de magistratuur' omdat magistraten en studenten dan gebonden zouden zijn aan een bepaalde dag en de onthaalmogelijkheden dan de facto beperkter zouden zijn. De HRJ heeft aldus gekozen voor een flexibel concept voor zowel de deelnemende magistraten die een of meerdere dagen kunnen kiezen die hun het best uitkomt(en), als voor de studenten die bij hun keuze rekening kunnen houden met hun activiteiten (hoorcolleges, practica, studentenjob, tijdschrift, enz.). In concreto wenst de HRJ, in samenwerking met de verschillende korpsen van de rechterlijke orde, dat de gekozen studenten meelopen met de onthaalmagistraat zodat ze het beroep van rechter of procureur kunnen ontdekken. De studenten moeten gedurende een dag kunnen ontdekken en observeren, de vragen stellen die ze wensen en de praktijk van de magistraat leren kennen zonder dat er sprake is van enige waardering of punten. De dag moet zo aantrekkelijk mogelijk zijn en de

magistraat is vrij in de organisatie ervan: een zitting volgen, een wachtdienst volgen, aanwezigheid bij een inval, onderzoek van een interessante juridische kwestie, bezoek aan een korps, vergadering met de politiediensten,... De magistraat die aan het project wenst deel te nemen, beslist zelf over de inhoud van de dag. De HRJ kan de kwestie van de aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat onmogelijk alleen oplossen. De hulp van de magistraten is daarbij onontbeerlijk en fundamenteel.

De werkgroep besliste ten slotte om ook de verschillende examenprogramma's onder de loep nemen.

3.3. VORMING

Luidens de Grondwet (art. 151, §3, 4°) oefent de Hoge Raad voor de Justitie zijn bevoegdheden uit in de materies die de vorming van de rechters en de ambtenaren van het Openbaar Ministerie betreffen.

De Hoge Raad voor de Justitie (meer bepaald de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie – VBAC) was wettelijk bevoegd voor het bepalen en opstellen van opleidingsprogramma's, van de inhoud van de gerechtelijke stage en van de richtlijnen die het algemene kader voor dit alles aangaven.

Met de inwerkingtreding van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding (IGO) werd o.a. de bevoegdheid inzake het opstellen en uitvoeren van opleidingsprogramma's in de brede zin (ook m.b.t. de gerechtelijke stage) overgedragen aan dit Instituut. Hierbij moet dit Instituut echter nog altijd rekening houden met de richtlijnen die de VBAC ter zake opstelt. Volgens art. 8, §1, 2de lid van bovenvermelde wet moeten de opleidingsprogramma's namelijk in overeenstemming zijn met de richtlijnen die ter zake worden voorbereid door de VBAC van de HRJ en door de algemene vergadering van de HRJ worden bekrachtigd.

In deze context werd binnen de schoot van de VBAC in het najaar 2021 de start gegeven voor het opstellen van nieuwe richtlijnen die rekening willen houden met de veranderingen die zich de voorbije jaren in het gerechtelijk landschap hebben voltrokken en met de eigen rol en verantwoordelijkheid van het IGO en zijn organen.

De werkgroep ter zake identificeerde en behandelde o.a. een aantal belangrijke pijnpunten zoals de opleiding voor de korpschefs en de organisatie van de gerechtelijke stage. Deze werden in een tweede samenkomst verder uitgebreid besproken en becommentarieerd in aanwezigheid van de directie van het IGO.

De bedoeling is om o.a. op basis van de voorgaande besprekingen, nieuwe richtlijnen voor het IGO op te stellen die de algemene vergadering van de HRJ uiterlijk in de loop van 2022 zal kunnen bekrachtigen en die het IGO dan in zijn activiteiten kan integreren.

In april 2021 heeft de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie een advies uitgebracht over de kandidaten voor de plaats van directeur van het IGO, waarvoor de vacature werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 18 december 2020. Het advies werd op 7 mei 2021 aan de minister van Justitie toegezonden.

In 2021 heeft de Verenigde commissie ook meerdere leden van Commissies voor de evaluatie van de gerechtelijke stage van het IGO vervangen:

- Werden voor vier jaar benoemd in de Franstalige commissie voor de evaluatie van de gerechtelijke stage:
 - Dhr. Christophe Lemaire, aangewezen als vast lid, magistraat van het Openbaar Ministerie (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 5 mei 2021).
 - Dhr. François Libert, aangewezen als vast lid, deskundige inzake onderwijs, pedagogie of arbeidspsychologie (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 23 september 2021).

- Werden voor vier jaar benoemd in de Nederlandstalige commissie voor de evaluatie van de gerechtelijke stage:
 - Dhr. Sven Mosselmans, aangewezen als vast lid, magistraat van de zetel (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 5 mei 2021).
 - Mevr. Dorothy Duchatelet, aangewezen als vast lid, deskundige inzake onderwijs, pedagogie of arbeidspsychologie (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 23 september 2021).
 - Mevr. Nathalie De Rijck, aangewezen als plaatsvervangend lid, magistraat van de zetel (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 5 mei 2021).

4. | ADVIES EN AANBEVELINGEN

Zowel de Kamer en de Senaat als de minister van Justitie kunnen de HRJ om advies vragen over hun wetgevende initiatieven. De HRJ kan ook het initiatief daartoe nemen. De Verenigde advies- en onderzoekscommissie is bevoegd om de adviezen of voorstellen voor te bereiden, waarna de algemene vergadering ze goedkeurt. De adviezen hebben weliswaar geen formeel-bindende of zelfs maar schorsende kracht. Er wordt echter wel rekening gehouden met de adviezen over een wetsvoorstel of een justitiehervorming. Precies zijn samenstelling én zijn onafhankelijkheid van zowel de uitvoerende, de rechterlijke als de wetgevende macht plaatsen de HRJ in een unieke positie en geven een meerwaarde aan het democratische debat.

Er werden in 2021 zes adviezen verleend. In 2021 werden geen algemene aanbevelingen geformuleerd door de VAOC.

4.1. ADVIES VAN 22 MAART 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE MAATREGELEN VAN BESTUURLIJKE POLITIE TIJDENS EEN EPIDEMISCHE NOODSITUATIE

Op verzoek van de Kamercommissie Binnenlandse Zaken heeft de HRJ op 22 maart 2021 advies verleend over een voorontwerp van wet betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie.

Het voorontwerp telt tien artikelen en bevat verschillende maatregelen bij epidemische noodsituaties. Die bepalingen kunnen zowel aanzienlijke gevolgen hebben voor de grondrechten van de burgers die op nationaal en internationaal niveau worden gewaarborgd als voor de behoorlijke rechtsbedeling.

De HRJ is van mening dat een crisisperiode gepaard moet gaan met een versterking van de rechten van de rechtzoekenden zodat de maatregelen die in naam van de strijd tegen de pandemie worden genomen, kunnen worden betwist en getoetst door een onafhankelijke en onpartijdige rechter.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20210322 Advies voorontwerp pandemiewet.pdf](#)

4.2. ADVIES VAN 3 MEI 2021 OVER HET WETSVOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING WAT BETREFT DE AUDIOVISUELE OPNAME VAN EEN VERHOOR

Het verhoor van verdachten, getuigen of slachtoffers van misdrijven wordt in principe niet audiovisueel opgenomen. De mogelijkheid bestaat, maar het is niet de regel.

De wet maakt een uitzondering voor minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen die slachtoffer of getuigen zijn van bepaalde seksuele misdrijven. Hun verhoor moet audiovisueel worden opgenomen. Het proces-verbaal van dat verhoor en de audiovisuele gegevensdragers kunnen zelfs de persoonlijke verschijning van de getuige of het slachtoffer voor de rechtbank vervangen.

Op verzoek van de Kamer heeft de HRJ een advies verleend over een wetsvoorstel dat deze uitzondering wil uitbreiden tot alle slachtoffers of getuigen van die seksuele misdrijven, dus ook niet-kwetsbare meerderjarigen.

De HRJ is voorstander van die uitbreiding, maar meent dat ze op een andere manier moet worden uitgevoerd dan voorgesteld door het wetsvoorstel. Bovendien nodigt de HRJ de wetgever uit een algemene reflectie te voeren over het verhoor op afstand en de audiovisuele opnamen van verhoren. Dat vergt natuurlijk ook de nodige technische middelen en aangepaste infrastructuur.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20210503 Advies opname verhoor.pdf](#)

4.3. ADVIES VAN 4 JUNI 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE WIJZIGING VAN ARTIKEL 186, §1, VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK INZAKE HET ZAAKVERDELINGSREGLEMENT

Het zaakverdelingsreglement is een instrument dat werd ingevoerd door de wet van 1 december 2013 in het kader van de hervorming van de gerechtelijke arrondissementen. Het aantal arrondissementen werd door die wet herleid van 27 tot 12. De rechtbanken van eerste aanleg werden op provinciale schaal georganiseerd, waarbij de provinciale hoofdplaats als zetel van de rechtbank werd aangeduid. De arbeidsrechtbanken en ondernemingsrechtbanken werden op ressortelijk niveau georganiseerd, met uitzondering van deze van Brussel, Nijvel, Leuven en Eupen. De afdelingen en zetels die geen provinciehoofdplaats waren, werden door de wetgever uitdrukkelijk behouden, maar enkel als territoriale afdelingen van de rechtbank.

De Koning kreeg de bevoegdheid om bij een zaakverdelingsreglementen (art. 186, §1, Ger.W.) de hoven en rechtbanken in lokale afdelingen te verdelen en het grondgebied en de categorieën van zaken te bepalen waarbinnen elke afdeling haar rechtsmacht uitoefent. De wetgever heeft evenwel bepaalde garanties ingebouwd: het zaakverdelingsreglement mag niet leiden tot de afschaffing van bestaande zittingsplaatsen, de adviezen van bepaalde betrokken actoren moeten worden ingewonnen en de bevoegdheden die exclusief aan een afdeling kunnen worden toegekend, worden limitatief opgesomd bij wet. Bovendien moet het reglement worden goedgekeurd bij een in ministerraad overlegd KB.

Het voorontwerp beoogt de toepassing van de bepalingen over het zaakverdelingsreglement "soepeler te maken en de incoherenties die ze bevat, weg te werken".

De HRJ verleende advies op 4 juni 2021:

- De HRJ is in principe niet tegen een aanpassing van artikel 186 Ger.W. aan de noden van de organisatie als ook rekening wordt gehouden met de behoefte van de rechtzoekende inzake nabijheid en toegang tot het gerecht.
- De HRJ is geen voorstander van het schrappen van het verbod op afschaffing van bestaande zittingsplaatsen. Het behoud van het aantal bestaande plaatsen waar zitting wordt gehouden, betekent voor de HRJ evenwel niet dat in al die zittingsplaatsen alle diensten (onthaal, griffie,...) van een afdeling van een rechtbank moeten worden aangeboden.
- De HRJ wenst een wettelijk gegarandeerde basisdienstverlening te behouden in iedere afdeling van de rechtbanken. Hij is dan ook geen voorstander van het schrappen van de limitatieve lijsten van categorieën van zaken waarvoor één of meerdere afdelingen exclusief bevoegd kunnen worden gemaakt.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20210604 Advies artikel 186 zaakverdelingsreglement.pdf](#)

4.4. ADVIES VAN 15 SEPTEMBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN INZAKE RECHTERLIJKE ORGANISATIE EN TOT INVOERING VAN HET PARKET VOOR DE VERKEERSVEILIGHEID

Dit voorontwerp voorziet in:

- De oprichting van een nationaal parket voor de verkeersveiligheid;
- De wijziging van de berekeningsgrondslag voor de quota van referendarissen en parketjuristen;
- De officialisering van het statuut van criminologen;
- De invoering van 'flexibele personeelskaders';
- Aanpassingen met betrekking tot het mondelinge evaluatie-examen.

De HRJ kan zich niet gunstig uitspreken over het voorontwerp in zijn huidige vorm. De HRJ is van mening dat:

1. de redenen voor de oprichting van een nationaal parket voor de verkeersveiligheid niet met nauwkeurige elementen zijn gestaafd. Het zou beter zijn om de bestaande structuren te versterken en te verbeteren, dan om het gerechtelijke landschap nog ingewikkelder te maken.
2. niets erop wijst dat het nodige aantal referendarissen en parketjuristen hoger is dan het huidige quotum en dat een verbreding van de berekeningsgrondslag zou volstaan om aan de respectieve behoeften van de zetel en het Openbaar Ministerie te voldoen. Indien er budgettaire middelen zijn, zouden die middelen prioritair moeten worden gebruikt om de wettelijke kaders van de magistraten van de zetel en het parket in te vullen.
3. criminologen waarschijnlijk een meerwaarde kunnen zijn voor de taken van de hoven en rechtbanken en het Openbaar Ministerie. Het voorontwerp bevat geen gegevens over de concrete evaluatie van de acties die de contractuele criminologen in de parketten hebben ondernomen sinds hun indienstneming in 2006. De grens van 35% lijkt in elk geval buitenmaats.
4. onmogelijk met zekerheid kan worden bevestigd of ontkracht dat "de wettelijke personeelsformaties steeds minder een aanknopingspunt vormen", zolang een werklustmeting, een overeenkomstig allocatiemodel en uniforme en betrouwbare statistische gegevens ontbreken. De wetgever zou de nieuwe criminele fenomenen en meer algemeen de nieuwe behoeften van de rechtzoekende kunnen aanpakken door het wettelijk kader op zijn minst tijdelijk te verhogen. De delegatie van magistraten, de tijdelijke benoeming en de gelijktijdige benoeming in meerdere entiteiten zijn instrumenten om flexibel in te spelen op de behoeften van sommige entiteiten.
5. tot slot, de wijzigingen aan het mondelinge evaluatie-examen die het voorontwerp voorstelt van belang zijn omdat ze de modaliteiten van dat examen afstemmen op die van het examen inzake beroepsbekwaamheid en het aantal magistraten dat via het mondelinge evaluatie-examen wordt benoemd, in beperkte mate verhoogt.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20210915 Advies sms wet.pdf](#)

4.5. ADVIES VAN 6 OKTOBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN WET HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN INZAKE RECHTERLIJKE ORGANISATIE II

Na een eerste advies over het voorontwerp van wet houdende diverse bepalingen inzake rechterlijke organisatie en tot invoering van het parket voor de verkeersveiligheid (15.09.2021), verleende de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) een advies over het tweede luik van dit voorontwerp van wet. Dit tweede luik bevat onder meer volgende maatregelen:

- De oprichting van 6 pools die de 19 Brusselse vrederechten groeperen;
- De versterking van de personeelsformatie van het federaal parket;
- De aanpassing van de regels voor de delegatie van magistraten en gerechtspersoneel;
- De aanpassing van de werking en het management van het College van de hoven en rechtbanken;
- Het vervangen van de begrippen "gerechtelijke stagiairs" en "gerechtelijke attachés" door het begrip "kandidaat-magistraat";
- Het aantrekkelijker maken van het mandaat van lid van de tuchtrechtbanken.

Een aantal van deze maatregelen worden positief beoordeeld. De HRJ is het bijvoorbeeld eens met de maatregelen die een oplossing moeten bieden voor het gebrek aan kandidaten voor de tuchtrechtscolleges. Bij een aantal van deze maatregelen formuleerde de HRJ toch kritische kanttekeningen. Zo wijst de HRJ erop dat een versterking van de personeelsformatie van het federaal parket kan leiden tot een grotere werklust voor de bodemgerechten. De HRJ is ook nog steeds van oordeel dat de hoven van beroep oververtegenwoordigd zijn in het College van de hoven en rechtbanken. De HRJ is ook geen voorstander van het gebruik van de term "kandidaat-magistraat" voor gerechtelijke stagiairs of attachés.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20211006 Advies wet sms ii.pdf](#)

4.6. ADVIES VAN 15 DECEMBER 2021 OVER HET VOORONTWERP VAN BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE REGELS VOOR DE BEZOLDIGING, DE KOSTEN EN DE BUITENGEWONE AMBTSVERRICHTINGEN VAN DE BEWINDVOERDERS

Op 28 oktober 2021 heeft de minister van Justitie aan de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) gevraagd een advies uit te brengen over een voorontwerp van koninklijk besluit van 4 artikelen tot vaststelling van regels voor de bezoldiging, de kosten en de buitengewone ambtsverrichtingen van bewindvoerders.

Bij gebrek aan koninklijk besluit dat deze regels vastlegt, verwijst de vrederechter op dit moment naar artikel 475/5 van het Burgerlijk Wetboek. De vrederechters beschikken ook over een advies van 21 april 2010 van de HRJ en over richtlijnen uitgevaardigd op arrondissementeel niveau. Deze richtlijnen hebben evenwel geen wettelijke verankering en verschillen op bepaalde punten van elkaar. Bovendien hebben sommige arrondissementen geen vergoedingsrichtlijn opgesteld. Vandaar dat het een verdienste kan zijn van het KB om nationale uniformiteit te brengen en een afdwingbaar kader te voorzien.

De HRJ beoordeelt het voorontwerp van KB gunstig omdat het ertoe strekt uitvoering te geven aan de bevoegdheden die artikel 497/5 van het Burgerlijk Wetboek aan de Koning toekent.

Dit voorontwerp volstaat evenwel niet om de vier vooropgestelde doelstellingen te behalen: de uniformiteit van de methodes gehanteerd in de arrondissementen, de betaalbaarheid van de bewindvoering voor de beschermde personen, de haalbaarheid van de controle die de vrederechter uitoefent en de efficiëntie van de bewindvoerder.

De HRJ stelt daarom enkele verbeteringen voor. Op die manier moet de bewindvoering betaalbaarder worden voor de beschermde persoon. Door beroep te doen op forfaitaire berekeningswijzen wordt de efficiëntie van de bewindvoerder bevorderd en wordt de controleopdracht van de vrederechter verlicht.

Het volledige document kan u hier raadplegen: [20211215 Advies bewindvoering.pdf](#)

5. | TOEZICHT

Door klachten te behandelen, audits en bijzondere onderzoeken bij de rechterlijke orde uit te voeren, moet de HRJ bijdragen aan een betere werking van justitie, ten dienste van de burger. Bovendien kan de Raad ook de aanwending van interne controlemiddelen bij de rechterlijke orde systematisch doorlichten. Daartoe moeten de instanties die bevoegd zijn voor deze controles jaarlijks verslag uitbrengen aan de VAOC.

Het extern toezicht behoort tot de bevoegdheid van de Verenigde advies- en onderzoekscommissie (VAOC), en tot de bevoegdheid van de Nederlandstalige (AOC) en Franstalige (CAE) advies- en onderzoekscommissies van de HRJ.

5.1. KLACHTEN

5.1.1. Welke klachten behandelt de HRJ?

De HRJ ontvangt klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde en volgt die op.

De behandeling van klachten maakt deel uit van de bevoegdheden van de advies- en onderzoekscommissies (AOC en CAE) van de HRJ en vormt het belangrijkste instrument waarover die commissies beschikken om hun toezichtsbevoegdheid op de werking van de rechterlijke orde uit te oefenen.

Om ontvankelijk te zijn, moeten klachten schriftelijk, gedagtekend en ondertekend zijn en de identiteit van de indiener van de klacht bevatten (naam en voornaam).

De Hoge Raad is enkel bevoegd voor klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde.

Zelfs als een klacht de werking van de rechterlijke orde betreft, moeten de commissies rekening houden met vijf bijkomende onbevoegdheidsgronden.

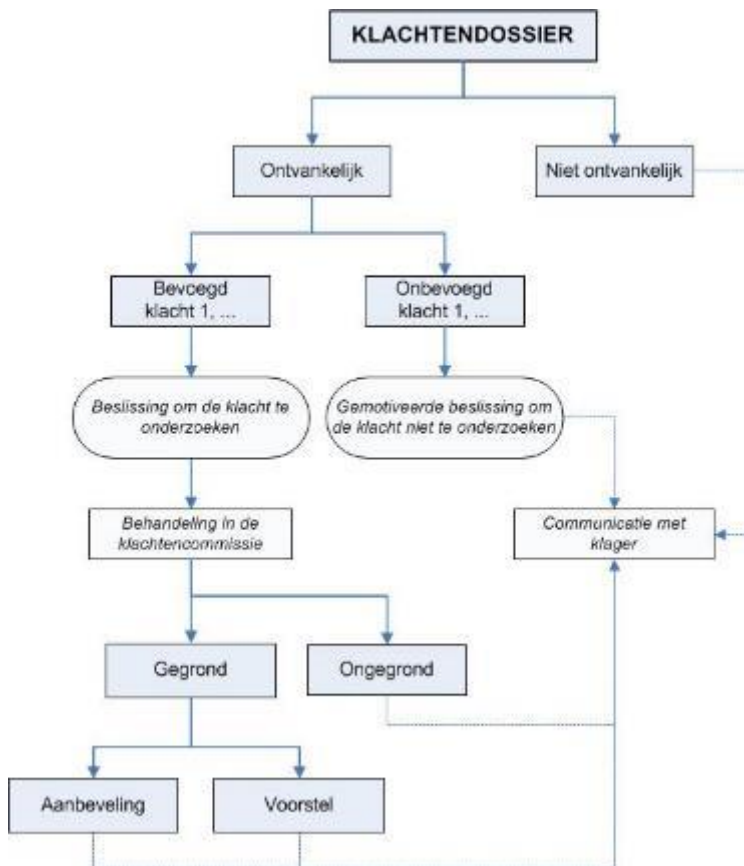
Zo is de Hoge Raad niet bevoegd voor:

- klachten die behoren tot de strafrechtelijke of tuchtrechtelijke bevoegdheid van andere overheden;
- klachten over de inhoud van een rechterlijke beslissing;
- klachten waarvan het doel via het aanwenden van gewone of buitengewone rechtsmiddelen kan of kon worden bereikt;
- klachten die reeds zijn behandeld en geen nieuwe elementen bevatten;
- klachten die kennelijk ongegrond zijn.

In deze gevallen verwijst de Hoge Raad de indiener van de klacht in de mate van het mogelijke door naar de bevoegde instantie.

5.1.2. Procedure

De klachtenbehandeling gebeurt door de bevoegde commissie, respectievelijk door de Nederlandstalige commissie (AOC) of de Franstalige commissie (CAE).

De klachtenprocedure bestaat uit vijf fases:

1. de ontvangst van de klacht
2. het ontvankelijkheidsonderzoek
3. het bevoegdheidsonderzoek
4. het onderzoek naar de gegrondheid van de klacht
5. de beoordeling van het belang om een aanbeveling of een voorstel te formuleren.

De indiener van de klacht wordt op de hoogte gebracht van de beslissingen die de commissie heeft genomen.

Indien de klacht gegrond is, kan de HRJ een oplossing voorstellen aan de bevoegde rechtsinstanties, een aanbeveling formuleren of een advies verlenen om de werking van justitie te verbeteren, een bijzonder onderzoek instellen of een audit opstarten.

Indien de commissie geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde vaststelt, wordt het klachtendossier afgesloten. Tegen de beslissingen van de advies- en onderzoekscommissies kan geen beroep worden aangetekend.

5.1.3. Klachten in 2021

Het jaar 2021 werd gekenmerkt door een sterke stijging van het aantal nieuwe dossiers dat bij de advies- en onderzoekscommissies werd ingediend (314 nieuwe dossiers) in vergelijking met het gemiddelde van de voorgaande 10 jaar (gemiddeld 242,5 nieuwe dossiers per jaar).

Er werden 364 dossiers afgesloten in 2021, waaronder 343 ontvankelijk verklaarde dossiers, die samen 639 klachten bevatten: 344 klachten onderzocht door de AOC en 295 klachten onderzocht door de CAE. Op 31 december 2021 waren er 90 dossiers hangende.

Voor 467 van de 639 voornoemde klachten (hetzij 73,08% van de klachten in afgesloten ontvankelijke dossiers), hebben de commissies zich onbevoegd verklaard. De AOC verklaarde zich onbevoegd voor 276 klachten, de CAE voor 191 klachten.

De klachten in de ontvankelijke dossiers die in 2021 werden afgesloten, hadden hoofdzakelijk betrekking op de inhoud van een of meer rechterlijke beslissingen (223 of 34,90%), op het verloop van de procedure (71 of 11,11%), of op andere actoren zoals (vooral) advocaten, stafhouders, bewindvoerders, notarissen of gerechtsdeurwaarders (63 of 9,86%).

Vervolgens komen de klachten die geen betrekking hadden op de werking van de rechterlijke orde (52 of 8,14%) en over de omgang en de communicatie met justitie (48 of 7,51%).

De advies- en onderzoekscommissies moesten, onder meer, ook klachten behandelen over de trage rechtsgang (36 of 5,63%) en een zeker aantal klachten over het gedrag en gebrek aan eerbied van een magistraat, deskundige of griffier (30 of 4,69%).

Net zoals de vorige jaren weerspiegelt een groot aantal klachten de ontevredenheid van de rechtzoekende over de rechterlijke beslissing die werd genomen in zijn zaak. Zo gaat de rechtzoekende vaak niet akkoord met het vonnis of het arrest, met de aanstelling van een deskundige, met het sepot van een klacht door de procureur des Konings, enz.

Sommige burgers beschouwen de Hoge Raad (verkeerdelijk) als een soort beroepsinstantie die rechterlijke beslissingen kan vernietigen of ongedaan maken, of die zelfs in een lopende procedure kan tussenkomen om het verloop ervan een andere wending te geven.

5.1.4. Gegronde klachten in 2021

VOORNAAMSTE SOORTEN KLACHTEN DIE IN 2021 GEGROND WERDEN VERKLAARD

- > Trage rechtsgang
- > Gebrekkige communicatie met justitie
- > Verloop van de procedure

Van de 172 klachten (26,92%) waarvoor de commissies zich bevoegd hebben verklaard, werden er 127 ongegrond en 45 gegrond verklaard.

De AOC heeft 46 klachten ongegrond en 22 klachten gegrond verklaard. De CAE heeft 81 klachten ongegrond en 23 klachten gegrond verklaard.

De gegrond verklaarde klachten gingen vooral over de trage rechtsgang (met inbegrip van de traagheid van de expertise of van het beraad) (16 van 45), de omgang of de communicatie met justitie (16 van 45) en het verloop van de procedure (11 van 45). Verder waren er één gegrond verklaarde klacht over het niet-meedelen van de beslissing door de griffie (1 van 45) en één gegrond verklaarde klacht met betrekking tot de slechte verstandhouding in een arrondissement (1 van 45).

De commissies verklaren de klacht gegrond wanneer ze een slechte werking (dit begrip staat los van het begrip fout) van de rechterlijke orde vaststellen, dat wil zeggen elke situatie waarin de aan de rechtzoekende geleverde dienst niet conform is met wat legitiem kan worden verwacht van de openbare dienstverlening door de rechterlijke orde, ongeacht de redenen (een dergelijke disfunctie van de rechterlijke orde kan objectief worden vastgesteld zonder dat de oorzaken toe te schrijven zijn aan de rechterlijke orde).

De klachten die ongegrond werden bevonden, zijn ofwel klachten waarvan vaststond dat ze onterecht waren omdat uit het onderzoek blijkt dat er geen probleem is, ofwel klachten waarvoor de commissies niet met zekerheid hebben kunnen vaststellen of ze terecht waren.

De commissies moesten een klacht soms ongegrond verklaren omdat zij na het onderzoek van de klacht geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde konden vaststellen bij gebrek aan objectieve elementen. Dit doet zich wel eens voor bij klachten over het onbeleefde gedrag van een magistraat, wanneer die laatste dat gedrag ontkent en de thesis van de klager door geen andere getuigenis wordt bekrachtigd.

5.1.5. Voor meer details (nauwkeurigere cijfers, samenvattingen van de gegrond verklaarde klachten)

Voor het uitgebreide klachtenverslag 2021 verwijzen wij u naar onze website: hrj.be, onder de rubriek publicaties. Het bevat met name samenvattingen van de gegrond verklaarde klachten. U vindt de aanbevelingen van de commissies in dezelfde rubriek op de website van de HRJ.

5.2. AUDITS EN BIJZONDERE ONDERZOEKEN

In 2021 heeft de VAOC twee audits beëindigd en één opvolging van een audit.

Er werden in 2021 geen bijzondere onderzoeken gevoerd.

5.2.1. Verslag van 29 april 2021 van de audit over de evaluatie van magistraten binnen de ondernemingsrechtbank

De Hoge Raad voor de Justitie heeft op 29 april 2021 een audit afgerond over de evaluatie van magistraten binnen de ondernemingsrechtbanken. Deze audit sluit aan bij het programma 'Werken aan een autonome, performante en transparante justitie' uit het meerjarenplan 2017-2020 van de HRJ. Een onderdeel van dit programma is de kwaliteitscontrole van het evaluatiesysteem van de magistraten.

Er is onderzocht of het huidige evaluatiesysteem van magistraten:

- wordt toegepast conform de wettelijke bepalingen;
- geïntegreerd is in een human resourcesbeleid;
- bijdraagt tot het efficiënt en effectief realiseren van de doelstellingen van de organisatie.

Tijdens de audit is gebleken dat het huidige evaluatiesysteem niet doet wat het zou moeten doen en toe is aan een update.

Verder passen niet alle ondernemingsrechtbanken de wettelijke evaluatieprocedure toe zoals voorgeschreven en is hun manier van werken zeer divers. Het opzet van het huidige evaluatiesysteem werkt dit mogelijk in de hand.

Daarnaast dient ook verder gewerkt te worden aan een effectief HR-beleid en moet er meer aandacht zijn voor de link tussen evaluatie en het bereiken van de doelstellingen van de rechtbank. Het ontbreken van de nodige randvoorwaarden maakt het voor de rechtbanken echter moeilijk om een kwaliteitsvol HR-beleid te voeren.

De HRJ spoort alle betrokken instanties aan om in een cultuur van samenwerking te zoeken naar een nog betere aanpak. De aanbevelingen die de HRJ doet in dit auditrapport, bieden daarvoor een eerste aanzet.

Het volledig rapport vindt u op: [20210429 Audit eval-verslag ondernemingsrechtbank.pdf](#)

5.2.2. Verslag van 30 juni 2021 van de audit "Covid-19-crisis: Impact op de rechtzoekende en aanpak van de rechterlijke orde"

De Hoge Raad voor de Justitie heeft zijn auditverslag over de Covid-19-crisis afgewerkt in juni 2021.

De audit had als doel de impact te analyseren van de gezondheids crisis op de rechtzoekende en te onderzoeken hoe de rechterlijke orde deze crisis heeft aangepakt. De audit werd uitgevoerd bij de rechtbanken van eerste aanleg, de parketten, het College van de hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie.

De audit ging na of:

- De rechtbanken van eerste aanleg en de parketten tijdens de gezondheids crisis de continuïteit van de dienstverlening hebben kunnen garanderen met voldoende aandacht voor de rechten van de rechtzoekenden, alsook voor de veiligheid en gezondheid van hun eigen medewerkers en de rechtzoekenden.
- De rechtbanken van eerste aanleg en de parketten de nodige middelen en bevoegdheden hadden om tijdens de crisis, of bij gelijkaardige crisissen in de toekomst, de continuïteit van de dienstverlening te garanderen met voldoende aandacht voor de rechten van de rechtzoekenden en voor de veiligheid en de gezondheid van hun eigen medewerkers en de rechtzoekenden.
- De rechtbanken van eerste aanleg en de parketten zich voorbereiden om in de toekomst de continuïteit van de dienstverlening te garanderen bij vergelijkbare crisissen.

Uit de audit blijkt met name dat:

- de rechtbanken van eerste aanleg en de parketten snel de nodige maatregelen hebben genomen om de continuïteit van de dienstverlening te garanderen. Dat ze daarbij oog hadden voor:
 - de gezondheid en de veiligheid van de rechtzoekenden, de bezoekers en hun eigen medewerkers;
 - de rechten van de rechtzoekenden.
- de gezondheids crisis gevolgen had voor de organisatie en het verloop van de zittingen, de werking van de griffies en de parketsecretariaten.
- de rechtbanken van eerste aanleg en de parketten onvoldoende middelen hadden tijdens de crisis. Dat tekort liet zich voelen op alle vlakken: materieel, informaticamateriaal en personeel.
- de belanghebbenden goed hebben samengewerkt en overlegd tijdens de crisis.
- de rechtbanken van eerste aanleg, de parketten en de colleges zich voorbereiden op een toekomstige gelijkaardige crisis.

Het auditverslag bevat 11 aanbevelingen, waarvan 2 in het bijzonder belangrijk:

- AANBEVELING 1 bestemd voor de FOD Justitie: Geef de entiteiten voldoende middelen om de continuïteit van de dienstverlening te garanderen.
- AANBEVELING 2 bestemd voor de geauditeerden: Stel een bedrijfscontinuïteitsplan per entiteit op met behulp van de colleges voor de grote richtlijnen.

Het volledig rapport vindt u op: [20210630 Auditverslag Covid19.pdf](#)

5.2.3. Opvolgingsverslag van 28 oktober 2021 van de audit van de verandering in het parket Namen (afdelingen Namen en Dinant)

Begin 2018 werd, binnen het parket van Namen, de volledige strafketen overgebracht naar de afdeling Namen, terwijl de afdeling Dinant zich specialiseerde in verkeersmisdrijven. Indertijd heeft de audit, die op uitdrukkelijk verzoek van de procureur des Konings van Namen is verricht, vastgesteld dat de wil tot verandering bestond en dat de magistraten en het personeel erg betrokken waren. De audit wees echter op een empirische aanpak en een gebrek aan gegevens om te beoordelen of de doelstellingen van deze reorganisatie waren bereikt. Op basis van deze bevindingen heeft de VAOC toen aanbevelingen geformuleerd.

Het parket Namen heeft verschillende acties ondernomen om te voldoen aan de aanbevelingen uit het auditverslag dat de VAOC op 13.09.2021 heeft goedgekeurd. Sommige acties zijn nog in uitvoering. Daarom is het belangrijk eraan te herinneren dat het belangrijk is de acties op te volgen, hiervoor termijnen vast te stellen en deze na te leven. Andere acties zijn gepland in het gerechtelijk jaar 2021-2022. De VAOC benadrukt reeds de inspanningen die de procureur des Konings, zijn magistraten en alle medewerkers hebben gedaan om aan de aanbevelingen in het auditverslag te voldoen. De geplande en uitgevoerde acties zullen zowel op korte, als op lange termijn vruchten afwerpen.

Het volledig rapport vindt u op: [20211028 Opvolgingsverslag audit parket Namen.pdf](#)

6. | INTERNATIONAAL

6.1. COVID-19-PANDEMIE

Ook in 2021 bepaalden de maatregelen die werden genomen om de verspreiding van Covid-19 te beperken het kader waarin internationale activiteiten konden plaatsvinden. Na de schokgolf veroorzaakt door de gezondheids crisis, werden opnieuw tal van internationale activiteiten georganiseerd, zij het grotendeels via digitale platformen.

6.2. OPRICHTING INTERNATIONALE CEL

De beslissing van het vorige mandaat tot oprichting van een internationale cel werd op de eerste algemene vergadering van het nieuwe mandaat bekrachtigd met de goedkeuring van het reglement over de organisatie en de bevoegdheden van de cel en de aanduiding van haar leden.

Deze cel formuleert voorstellen aan de algemene vergadering voor (het bepalen van) het internationale beleid van de HRJ en waakt over de coherente uitvoering ervan.

6.3. JUMELAGE DIE DE 'CONSEIL SUPÉRIEUR DU POUVOIR JUDICIAIRE' VAN MAROKKO MOET VERSTERKEN

Sinds 2009 voert het Koninkrijk Marokko een brede hervormingsagenda door op het vlak van justitie. Een van de strategische pijlers van die hervorming is de consolidatie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht die met name geleid heeft tot de oprichting in 2017 van de *Conseil supérieur du pouvoir judiciaire* (CSPJ).

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is ook een van de doelstellingen van het ambitieuze programma voor begrotingssteun van de Europese Unie dat de versterking van de rechtsstaat in Marokko sinds december 2015 steunt.

De jumelage ter ondersteuning van de CSPJ is een aanvulling op het programma voor begrotingssteun van de Europese Unie. Met de jumelage worden de instellingen geconsolideerd via de nauwe samenwerking en het partnerschap tussen de administraties, in dit geval de Belgische administraties en de CSPJ.

Verskillende actoren van de Belgische justitie hebben hun krachten gebundeld om de institutionele, leidinggevende en organisatorische bekwaamheden van de CSPJ te ondersteunen. Ze doen dat via een uitwisseling van goede praktijken en van het Europese Acquis Communautaire tijdens het tweejarige samenwerkingsprogramma.

De oorspronkelijke looptijd van dit project was gepland van 1 maart 2019 tot februari 2021. Als gevolg van de gezondheids crisis werd het project vanaf januari 2021 *sine die* opgeschort. Eind december 2021 heeft de FOD Justitie de HRJ verzocht een nieuwe projectleider aan te wijzen.

6.4. ACTIVITEITEN VAN HET EUROPEES NETWERK VAN HOGE RADEN – ENCJ

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

De Hoge Raad voor de Justitie is stichtend lid van het *European Network of Councils for the Judiciary* (ENCJ), dat voor de lidstaten van de Europese Unie de nationale instellingen verenigt die onafhankelijk zijn van de

uitvoerende en wetgevende macht of autonomie genieten, en die verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van de rechterlijke orde in haar opdracht van onafhankelijke rechtsbedeling.

Nadat het ENCJ in september 2018 besliste het lidmaatschap van de Krajowa Rada Sadownictwa (KRS), de Poolse Raad voor de Justitie, op te schorten, heeft het in een buitengewone algemene vergadering op 28 oktober 2021 beslist tot uitsluiting van de KRS. Ook de HRJ stemde voor deze uitsluiting uit bezorgdheid over de onafhankelijkheid van deze instelling tegenover de politiek. De situatie lijkt onvoldoende verbeterd, integendeel zelfs nog verslechterd, sinds de opschorting van het lidmaatschap. De KRS kan opnieuw worden toegelaten tot het ENCJ zodra hij weer onafhankelijk werkt.

In juni 2021 keurde de algemene vergadering van het Netwerk het rapport *Independence, Accountability and Quality of the judiciary: Improving indicators and surveys*, goed. Uit die goedkeuring volgde de beslissing tot oprichting van verschillende projectgroepen. De HRJ heeft zich geëngageerd voor volgende projecten:

- *Independence and Accountability*: de HRJ verleent actieve medewerking aan het verfijnen van de enquête over hoe rechters hun onafhankelijkheid ervaren en staat ook in voor de verspreiding en promotie onder Belgische rechters.
- *Quality*: deze werkgroep, waarin ook de HRJ vertegenwoordigd is, focust op het ontwikkelen van indicatoren voor het vaststellen van de kwaliteit van justitie en werkt aan een vragenlijst om deze te meten. Idealiter voortbouwend op dezelfde indicatoren, is het vervolgens aan de ENCJ-leden om hun eigen visie te ontwikkelen op kwaliteit van justitie en hoe zij daartoe kunnen bijdragen.
- *Court users survey*: het ENCJ werkt aan een format voor een enquête onder rechtbankgebruikers binnen Europa over hun perceptie van de onafhankelijkheid van de magistraten. De HRJ volgt de werkzaamheden van de expertengroep van nabij op.

De HRJ blijft ook een actieve deelnemer aan het *Digital Justice Forum*, het netwerk voor uitwisseling over de digitale uitdagingen voor justitie en aan de *lunch seminars* georganiseerd door het ENCJ over uiteenlopende onderwerpen die verband houden met het functioneren van justitie binnen Europa.

Meer informatie is te vinden op de site van het ENCJ, www.encj.eu.

6.5. ACTIVITEITEN VAN HET EUROPEES NETWERK VAN JUSTITIËLE INSPECTIEDIENSTEN - RESIJ

RÉSEAU EUROPÉEN
DES SERVICES D'INSPECTION
DE LA JUSTICE

Sinds 2018 maakt de HRJ deel uit van het Europees netwerk van justitiële inspectiediensten (*Réseau européen des services d'inspection de la Justice* - RESIJ).

Dit netwerk heeft tot doel de samenwerking te optimaliseren tussen de diensten die justitiële inspectieopdrachten uitvoeren in de lidstaten van de Europese Unie en de landen die kandidaat zijn voor toetreding tot de Europese Unie, en een goed wederzijds begrip tussen deze diensten te bevorderen.

In 2021 werd in de schoot van het netwerk een stuurgroep opgericht om de grensoverschrijdende problemen in kaart te brengen waarmee Europese rechters worden geconfronteerd bij de behandeling van kwetsbare volwassenen. Op verzoek van de Europese Commissie voerde een adviesbureau reeds een studie uit naar de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Den Haag van 13 januari 2000 over de internationale bescherming van volwassenen die leidde tot een inventaris van de moeilijkheden die zich bij de tenuitvoerlegging van dit verdrag hebben voorgedaan. Daarbij is echter onvoldoende rekening gehouden met de realiteit op het terrein en de operationele moeilijkheden. Om de precieze aard van de ondervonden problemen vast te stellen, heeft de Europese Commissie RESIJ verzocht een nader onderzoek in te stellen en de belemmeringen op het terrein in kaart te brengen. De HRJ steunt dit project door medewerking te verlenen bij het verspreiden van de vragenlijst binnen België. De HRJ zal ook deelnemen aan een conferentie in 2022 die Belgische en Franse rechters samenbrengt om concrete problemen op het gebied van samenwerking met betrekking tot kwetsbare volwassenen te identificeren.

6.6. INTERNATIONAAL WEBINAR VAN DE “JUDICIAL COMMISSION OF INDONESIA”

Op 12 oktober 2021 organiseerde de Indonesische *Judicial Commission* een internationaal webinar ‘*The Judicial Commission and the Independence of Judiciary: Lessons learned from Indonesia and Belgium*’.

Centraal stond de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in relatie tot het vertrouwen van de burger in justitie en hoe respectievelijk de *Judicial Commission* in Indonesië en de Hoge Raad voor de Justitie in België daartoe bijdragen.

7. | LEDEN EN PERSONEEL

7.1. LEDEN

De HRJ bestaat uit 44 leden, waarvan 4 bureauleden. Hij bestaat uit 22 magistraten en 22 niet-magistraten (van wie 8 advocaten, 6 hoogleraren van een universiteit of hogeschool en 8 leden uit het middenveld).

De 44 leden zijn onderverdeeld in twee taalcolleges (NL/FR), waarin telkens 22 leden zitten: 11 magistraten en 11 niet-magistraten. In elke taalgroep moeten er bij de 11 niet-magistraten ten minste 4 advocaten en 3 hoogleraren zijn.

De samenstelling van de HRJ die het resultaat was van de verkiezingen van 25 september 2020 (Belgisch Staatsblad 30/X/2020) bleef ongewijzigd in 2021.

Alle leden samen hebben in het jaar 2021 6930 uren vergaderd (NB: een vergadering van 2 uur met 6 deelnemers, telt voor 12 uur).

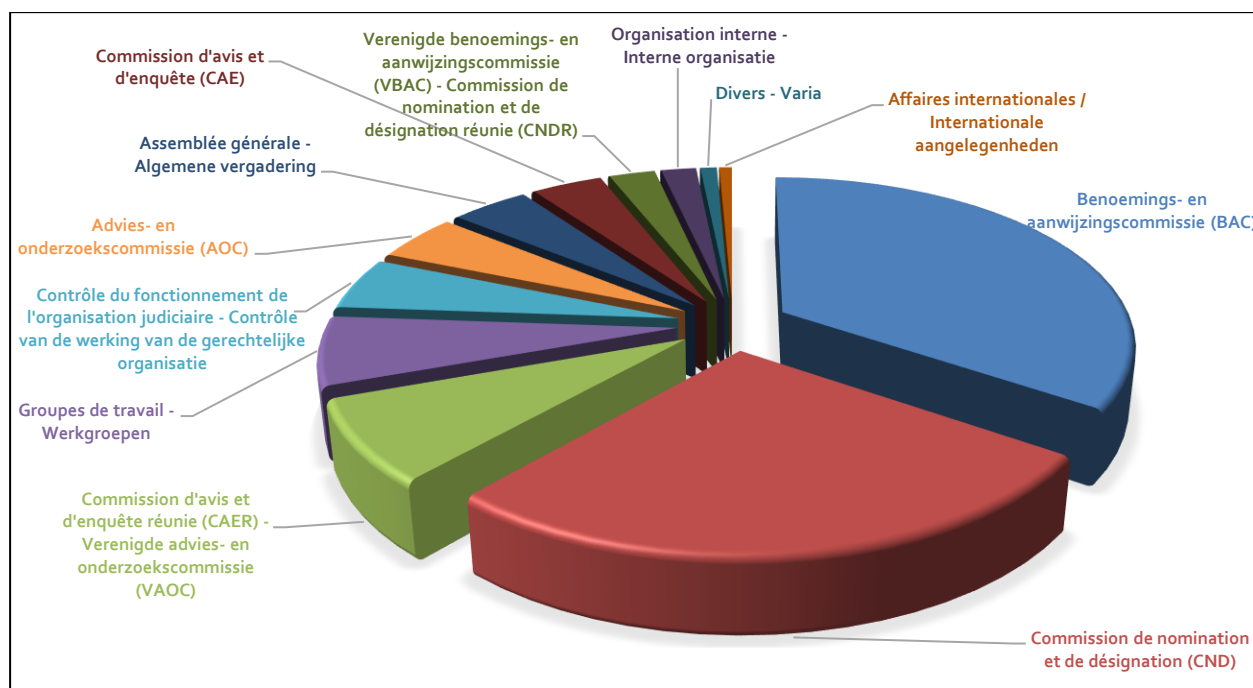
De niet-permanente leden³⁴ hebben in 2021 dus gemiddeld deelgenomen aan +/- 173 uur activiteiten van de HRJ, wat overeenstemt met een twintigtal werkdagen.

De activiteiten piekten tijdens de maanden waarin de verschillende examenjury's voor de kandidaten voor een loopbaan bij de magistratuur zetelden, namelijk in mei (juni), september en december 2021:

	Totaal aantal vergaderuren van alle niet-permanente leden	waarvan vergaderuren van de niet-permanente leden van de BAC/CND	waarvan deelname aan examenjury's	waarvan vergaderuren van de niet-permanente leden van de AOC/CAE
JANUARI	613	424	0	189
FEBRUARI	425	249	14	176
MAART	563	269	28	294
APRIL	462	299	103	163
MEI	951	778	393	173
JUNI	752	557	133	195
JULI	50	15	4	35
AUGUSTUS	85	41	0	44
SEPTEMBER	1027	812	411	215
OKTOBER	705	526	18	179
NOVEMBER	468	356	28	112
DECEMBER	829	525	313	304
2021	6 930	4 851	1 445	2 079

³⁴ Ter herinnering: de 4 bureauleden hebben een voltijdse functie bij de HRJ.

De vergaderuren voor het jaar 2021 worden als volgt opgedeeld in functie van de aard van de activiteiten:

In dit verslag gelden de volgende definities:

- *Controle van de werking van de gerechtelijke organisatie*: alle activiteiten die de leden van de Verenigde advies- en onderzoekscommissie realiseren om bijzondere onderzoeken en audits bij de rechterlijke organisatie te kaderen en te begeleiden.
- *Interne organisatie*: alle activiteiten die de algemene werking van de HRJ ondersteunen (administratieve cel, deontologische cel, taalcolleges, ...) en dus niet direct operationeel zijn.
- *Werkgroepen*: alle voorbereidingen voor de verwezenlijking van de wettelijke en operationele opdrachten van de HRJ en van zijn meerjarenplan.
- *Internationale aangelegenheden*: voorbereiding door de internationale cel en deelname aan internationale activiteiten (ENCJ, RESIJ...).

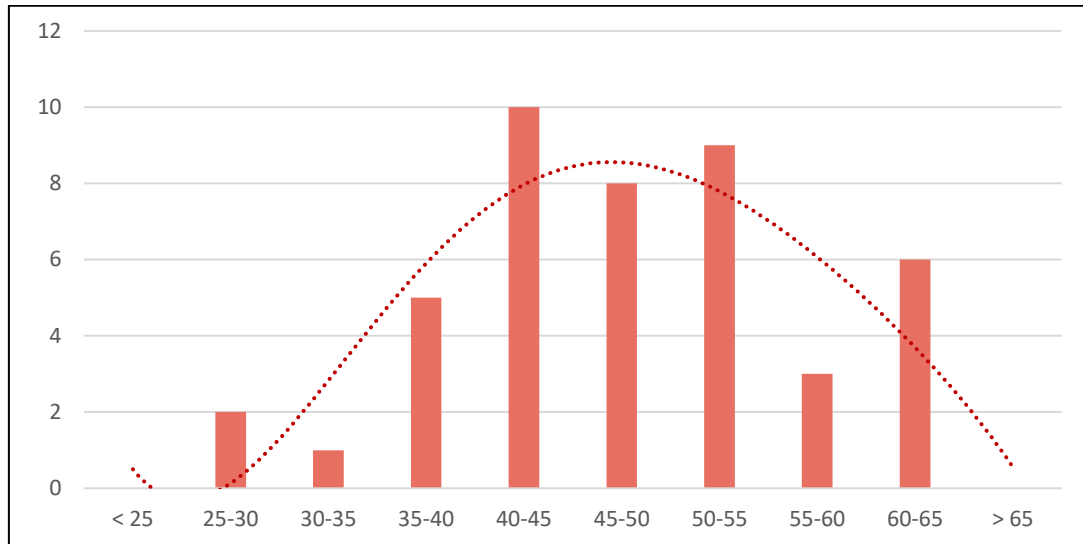
7.2. PERSONEEL

Op 31 december 2021 bestond het administratief personeel van de HRJ uit 33 statutaire en 11 contractuele personeelsleden.

De gemiddelde leeftijd van het administratief personeel van de HRJ op alle tewerkstellingsniveaus bedraagt 47 jaar en 11 maand (met een standaardafwijking van 7 jaar en 4 maanden).

De gemiddelden en standaardafwijkingen per tewerkstellingsniveau zijn als volgt:

Niveau A:	45 jaar en 2 maanden	8 jaar en 1 maand
Niveau B:	54 jaar en 4 maanden	4 jaar en 7 maanden
Niveau C:	49 jaar	6 jaar en 4 maanden
Niveau D:	48 jaar en 9 maanden	6 jaar en 1 maand

8. | REKENINGEN

8.1. DUBBELE BOEKHOUDING

Voor de opmaak van haar rekeningen houdt de HRJ rekening met de principes van 'deugdelijk bestuur'. Sinds 2004 werd deze werkwijze vastgelegd in een door de algemene vergadering goedgekeurd reglement.

De HRJ houdt zijn rekeningen op basis van een dubbele boekhouding. Er is dus te allen tijde niet enkel inzage in de kosten en opbrengsten mogelijk, maar ook in de financiële positie en de toestand van alle bezittingen, vorderingen en schulden.

Hoewel dit geen verplichting is, beoogt de HRJ daarmee een grotere transparantie en wenst de HRJ vooruit te lopen op toekomstige verplichtingen.

8.2. INTERNE EN EXTERNE CONTROLE

Sinds 2017 worden de rekeningen van de HRJ gecontroleerd door bedrijfsrevisoren.

Daartoe voeren zij een grondig nazicht uit van de boekhoudkundige stukken. Daarna worden de rekeningen ter goedkeuring voorgelegd aan de algemene vergadering.

Het Rekenhof heeft een permanente controlebevoegdheid op de rekeningen van de HRJ, die zij uitvoert in opdracht van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

8.3. UITGAVEN 2021

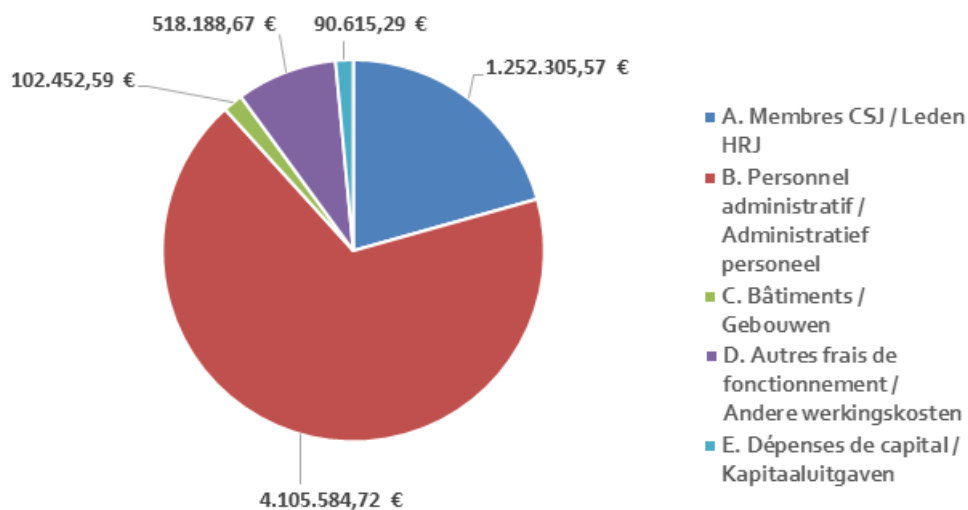
Verdeling uitgaven	2016		2017		2018	
Leden van de HRJ	€ 1 186 289,90	20,91%	€ 1 114 926,62	19,92%	€ 1 138 596,63	21,61%
Administratief personeel	€ 3 224 807,55	56,85%	€ 3 329 136,20	59,48%	€ 3 296 242,67	62,56%
Gebouwen	€ 809 173,83	14,26%	€ 787 074,97	14,06%	€ 96 765,09	1,84%
Andere werkingskosten	€ 390 411,31	6,88%	€ 340 505,54	6,08%	€ 633 578,45	12,03%
Kapitaaluitgaven	€ 61 809,21	1,09%	€ 25 368,91	0,45%	€ 103 340,37	1,96%
Totaal van de uitgaven	€ 5 672 491,80	100%	€ 5 597 012,24	100%	€ 5 268 523,21	100,00%

Verdeling uitgaven	2019		2020		2021	
Leden van de HRJ	€ 1 201 313,34	23,51%	€ 945 086,24	16,78%	€ 1.252.305,57	20,63%
Administratief personeel	€ 3 300 857,40	64,59%	€ 3 961 930,1	70,33%	€ 4.105.584,72	67,65%
Gebouwen	€ 111 411,72	2,18%	€ 122 523,5	2,17%	€ 102.452,59	1,69%
Andere werkingskosten	€ 479 775,15	9,39%	€ 518 152,75	9,20%	€ 518.188,67	8,54%
Kapitaaluitgaven	€ 16 735,00	0,33%	€ 85 621,87	1,52%	€ 90.615,29	1,49%
Totaal van de uitgaven	€ 5 110 092,62	100%	€ 5 633 314,46	100%	€ 6.069.146,84	100%

De **personeelskosten** en de **vergoedingen voor de 44 leden** van de HRJ nemen de grootste hap uit de begroting.

De post 'andere werkingskosten' betreft onder meer de externe expertise voor de examens, seminars enz.

VERDELING UITGAVEN 2021

9. | BIJLAGE – MEERJARENPLAN 2021-2024

Meerjarenplan 2021-2024: een reeks van projecten rond vier thema's

De Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) heeft de cruciale opdracht het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen en bij te dragen tot een efficiënte en effectieve justitie.

De HRJ heeft daarom wettelijke activiteiten op het vlak van:

- * aanwerving, selectie en benoeming van magistraten via de benoemings- en aanwijzingscommissies
- * klachtenbehandeling, adviesverstrekking, audits en bijzondere onderzoeken via de advies- en onderzoekscommissies

Daarnaast realiseert de HRJ tijdens zijn mandaat projecten die zich focussen op het herstel of het verhogen van het vertrouwen van de burger in justitie. Deze projecten zijn commissie overstijgend.

Het meerjarenplan 2021-2024 organiseert een reeks van activiteiten rond vier programma's die elk een eigen thema hebben en uiteindelijk moeten leiden tot een betere dienstverlening van justitie aan de burger:

- (1) Programma 1 'Aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat en de selectieprocedures'
- (2) Programma 2 'Toegang tot Justitie'
- (3) Programma 3 'Verbetering van de werking van Justitie'
- (4) Programma 4 'Justitie opmeten'

Deze programma's hebben volgende kenmerken:

- (1) ze bestaan uit projecten
- (2) de projecten binnen hetzelfde programma streven gemeenschappelijke doelstellingen na
- (3) de projecten hebben betrekking op (strategische) verandering.

Ieder programma bestaat uit projecten op korte, middellange en lange termijn.

Ieder project moet:

- (1) bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen en de subdoelstellingen;
- (2) een wezenlijke verandering teweegbrengen in de relatie burger-justitie binnen in de rechterlijke organisatie;
- (3) tastbaar resultaat opleveren.

I. Aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat en de selectieprocedures

1. De aantrekkelijkheid van het ambt van magistraat bevorderen

De HRJ wil samen met de andere actoren op het terrein zicht krijgen op de oorzaken van de beperkte aantrekkingskracht van de magistratuur en hierbij een actieplan ontwikkelen, onder meer door :

- de organisatie van een ronde tafelconferentie
- inzetten op de bekendmaking van de verschillende examens en openstaande vacatures
- concrete acties ontwikkelen om het ambt van magistraat in de kijker te zetten zoals de organisatie van "een week van de magistratuur"
- het opvolgen van initiatieven die het ambt van magistraat aantrekkelijk kunnen maken (opleidingen voorzien, sociaal statuut, ...)

2. Evaluatie van de selectieprocedures voor het ambt van magistraat

Het is aangewezen om de verschillende toegangswegen tot de magistratuur onder de loep te nemen en in voorkomend geval de criteria en procedures te verfijnen of aan te passen, in het bijzonder:

- een interactief online portaal ontwikkelen voor informatie- en gegevensuitwisseling met de kandidaten
- een grondige reflectie voeren over de gerechtelijke stage na de éénheidsstage
- de evaluatie van het mondeling evaluatie examen
- de noodzaak beoordelen van een herziening van de examenprogramma's
- stilstaan bij de competenties die van een magistraat verwacht worden voor een concrete functie
- aandacht schenken aan diversiteit

3. De selectiebevoegdheden van de HRJ uitbreiden

De HRJ heeft bevoegdheden op het vlak van selectie, benoeming en aanwijzing van magistraten. De denkoefening zal worden gemaakt om de HRJ om te vormen tot een selectieorgaan dat bevoegd is voor alle gerechtelijke ambten (eventueel ook buiten de rechterlijke orde) om depolitisering, objectiviteit en volledige transparantie te waarborgen bij de voordracht van kandidaten voor al deze ambten.

4. Evaluëren van de aanwijzing – en hernieuwingsprocedures van korpschefs

Korpschefs nemen binnen een korps een sleutelpositie in. De HRJ wil daarom onder meer inzetten op :

- de evaluatie van de selectieprocedure voor korpschef en hierbij aandacht hebben voor de vereiste competenties verbonden aan dit ambt
- initiatieven ontwikkelen om bekwame kandidaten aan te trekken (onder meer opleiding voorzien)
- het ontwikkelen van een nieuw evaluatiesysteem voor de korpschefs van de zetel

II. Toegang tot Justitie

1. Digitalisering van Justitie ten dienste van de burger

Digitalisering van justitie staat bovenaan de agenda van verschillende actoren op het terrein. De opdracht van de HRJ is om in dit verhaal de belangen van de rechtszoekenden te bewaken, onder meer door :

- de verschillende lopende digitaliseringsprojecten in kaart te brengen
- een visie ontwikkelen op het gebruik van nieuwe technologieën, met bijzondere aandacht voor de (ethische) voorwaarden voor het gebruik van artificiële intelligentie
- zich buigen over de creatie van een publiek toegankelijke gegevensbank met rechtspraak in overleg met andere actoren

2. Naar een algemeen financieel toegankelijke justitie

De indruk ontstaat dat enkel de bemiddelde mensen gemakkelijk toegang hebben tot justitie, terwijl dat moeilijker is voor een hele grote groep burgers met een gemiddeld inkomen die geen recht hebben op kosteloze rechtsbijstand. Volgende initiatieven kunnen worden ontwikkeld:

- de effectieve en concrete toegang tot justitie in kaart brengen en eventuele verbeteringen of wijzigingen voorstellen.
- alternatieve geschillenoplossing bestuderen vanuit het standpunt van de rechtzoekende en niet als een middel om de gerechtelijke achterstand weg te werken

3. Justitie ten dienste van de rechtzoekende

- ijveren voor klare (rechts)taal in de beslissingen van justitie en de communicatie met de burger
- analyseren van de impact van nieuwe wetgeving op de werking van justitie in relatie tot de rechtzoekende

III. Verbetering van de werking van Justitie

1. Evaluatie van de familierechtbanken

De familierechtbanken zijn bij uitstek de plek waar mensen - vaak voor het eerst - in aanraking komen met justitie. Hun ervaringen bepalen mee het beeld van justitie in de samenleving. Een verbetering van de werking van de familierechtbanken heeft een reële impact op de wijze waarop de burger staat ten opzichte van justitie. De HRJ wil onder meer focussen op:

- het in kaart brengen van pijnpunten aangaande de werking van de familierechtbanken, dit op basis van een eerder onderzoek uitgevoerd door de HRJ en analyses of studies van andere actoren op het terrein
- formuleren van aanbevelingen om de functionering van de familierechtbanken te verbeteren, ook in het licht van de door de wetgever voorziene evaluatie
- zich toeleggen op de kamers voor minnelijke schikking en in het algemeen op een meer oplossingsgerichte aanpak van familiale problemen
- bijzondere aandacht besteden aan de rechten van het kind

2. Naar een betere aanpak van seksueel geweld en intrafamiliaal geweld

De aanpak van seksueel geweld werd het voorbije mandaat door de HRJ hoog op de agenda gesteld. Het is voor de HRJ belangrijk dat de volledige juridische afhandeling van seksuele misdrijven in optimale omstandigheden kan verlopen voor slachtoffers, daders en de samenleving. Tevens moet de focus uitgebreid worden naar de aanpak van intrafamiliaal geweld. De HRJ wil daarom onder meer (verder) inzetten op:

- de opvolging van de strafuitvoering voor dit type van misdrijven, onder meer op het vlak van de behandeling van seksuele delinquenten en risicotaxatie
- de analyse van de situatie van de slachtoffers binnen ons rechtssysteem
- het onderzoeken of de wet van 15 mei 2012 'betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld' zijn doel bereikt
- het samenbrengen van de betrokken partijen in een derde rondetafelconferentie rond deze thema's

3. Oprichting van een centrum voor rechtbankvernieuwing

Goede praktijkvoorbeelden komen professionals regelmatig tegen in de uitoefening van hun dagdagelijkse functie. Vaak ontbreekt het hen aan tijd of middelen om hiermee verder aan de slag te gaan. In andere landen bestaan reeds centra voor rechtbankvernieuwing waar goede nationale en internationale praktijken worden verzameld. Reflecteren over de oprichting van een centrum voor rechtbankvernieuwing lijkt daarom waardevol en kan op termijn leiden tot een concrete verbetering van de werking van justitie.

IV. Justitie opmeten

1. Belgen en Justitie in 202x - een 5e Justitiebarometer

In de 20 jaar dat de HRJ bestaat is justitie geëvolueerd, werden er nieuwe wetten ingevoerd, volgden hervormingen elkaar op en is het gerechtelijke landschap veranderd. Het is belangrijk om na te gaan hoe de burger vandaag tegen justitie aankijkt. De laatste justitiebarometer dateert immers van 2014.

2. De noden en middelen van justitie en de werklasmeting

Werklastmeting blijft een belangrijk issue en houdt verband met de personele en materiële middelen van justitie. De HRJ kan in overleg met de andere actoren op het terrein mee dit thema opvolgen of methodieken suggereren.

3. Werkingsverslagen

De werkingsverslagen die de gerechtelijke entiteiten jaarlijks indienen, bevatten een bron van informatie. De analyse hiervan laat toe om hun concrete werking te kennen. Aan de hand van die kennis kunnen goede praktijken worden ontwikkeld en eventuele behoeften en/of dysfuncties gedetecteerd worden. De strategie van de HRJ en de activiteiten van zijn commissies kunnen optimaal worden gestuurd door de conclusies van deze analyse.

4. De strategie van de HRJ, 20 jaar later

Het managementplan van de HRJ dateert ondertussen van 2013. Er moet worden nagegaan of een actualisatie aan de orde is, in het bijzonder wat de visie en missie van de HRJ betreft. In voorkomend geval zullen ook de strategie en de doelstellingen van de HRJ een aanpassing vergen.

